

**EL POU
DE LA
GALLINA**

Núm. 393

elpou.cat | 4,5€ | gener 2023

**REVISTA MANRESANA
D'INFORMACIÓ I OPINIÓ**

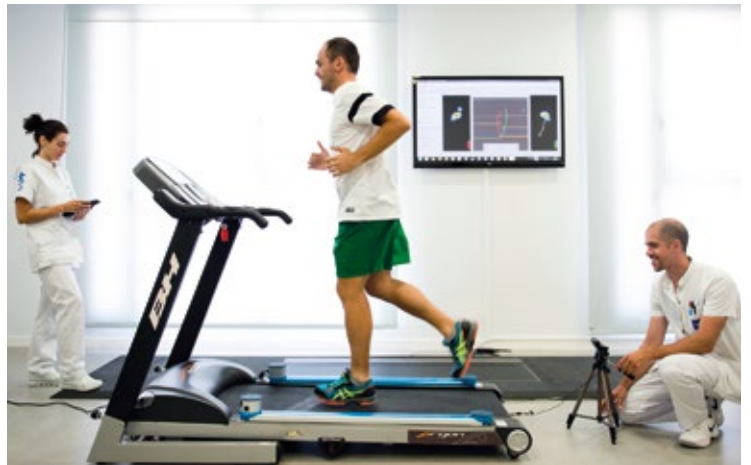
MANRESA, PLATÓ LITERARI

L'entrevista a
Ricard Tomàs,
exdirectiu
d'Aigües de
Manresa

Clínica Universitària

Especialistes que treballen en equip per a la teva salut

Fisioteràpia
Podologia
Logopèdia

- Equips multidisciplinaris per a un tractament global dels problemes de salut.
- Exploracions biomecàniques per a la millora del rendiment esportiu i la prevenció de lesions.
- Confecció de suports plantars (plantilles) d'alt rendiment per a esportistes.
- Cirurgia mínimament invasiva del peu.
- Tractament fisioterapèutic post-covid.
- Neurorehabilitació
- Tractaments de logopèdia presencials o bé online a escollir.
- Tractament de trastorns temporomandibulars i alteracions vestibulars.

**Atenció privada o concertada
amb mútues, associacions,
institucions i entitats.**

Av. Universitària, 8-10
08242 Manresa
clinicauniversitaria@umanresa.cat

www.clinicauniversitaria.cat

**Demaneu
cita prèvia al
93 875 73 10**

Manresa de negre sobre blanc

els paisatges, la fesomia, les olors, el clima, les gents, les menses, els racons o els edificis emblemàtics de les grans ciutats del món se n'han escrit, amb més o menys *finezza* literària, rius de tinta. Fàcilment n'ompliríem

unes quantes prestatgeries –postades, en diríem molts manresans– de la biblioteca d'Alexandria, la més emblemàtica de l'antiguitat, abans, fins i tot, de l'endinsament en la galàxia Gutenberg. Les urbs i els seus carrers, places i passatges són l'escenari de narracions emblemàtiques i, al lector, l'aboquen a anar resseguint i dibuixant mentalment els paisatges d'històries i trames de qualsevol tipus. El Londres de Dickens, el Nova York de Paul Auster o el París d'Alexandre Dumas o Victor Hugo són decorats perfectes per on fer deambular personatges principals, secundaris o merament instrumentals –diuen hola, adeu, gràcies o, simplement, somriuen– que teixeixen relats i, alhora, prescriuen costums i cultures, i són un ham poderós com a guia per a viatgers àvids de descobrir món. La literatura hi convida. Per això neixen les rutes literàries –últimament també les basades en produccions audiovisuals–, amb el substrat narratiu com a plafó d'una exposició d'indrets per (re)descobrir en persona.

CLARET & GUBIANAS 22

En aquest número ens proposem agafar obres d'autors que versen sobre l'univers manresà i, mitjançant la lectura, jugar a traslladar-nos a peu de carrer, camí o estança per, com titelles que obeeixen la nostra voluntat, fer-hi desfilar les persones –reals o inventades– de diferents motors narratius. La ciutat com a teatre dels records d'escriptores i escriptors que recullen memòries de moments viscuts o històries amb referents quotidians que, mitjançant la ploma, fan cristal·litzar tots els sentits: la vista: «Els plàtans del nostre Passeig presenten a l'estiu una copa frondosa i lluent», descriu Tomàs Cabot; l'oïda: «El carrer de Sant Miquel, els matins, era un bullidor», narra Josep Arola; l'olfacte: «Aquesta cantonada tenia en la meua paleta mental el color marró, sec i eixut del cacau en pols, flaire de xocolata de l'establiment Torras que caracteritzava un dels xamfrans més peculiars de Manresa», rememora Pilar Parcerisas; el gust: «A primera hora es va presentar al pis, carregat de llibres i paperassa i els pantalons de mudar. Jo apriava l'esmorzar, mel i mató amb pa de tres dies, o va ser formatge...», convida a tastar Pilar Duocastella, i el tacte: «Al primer crit, la Maite ja tenia una mà ficada a la bossa de mà, mirant de trobar el llapis d'ulls per clavar-lo a la retina de qui fes falta», fa dir a la Maite Agustí Franch quan transita pel carrer de Santa Llúcia. Preludis d'una Manresa de negre sobre blanc.

Les dones als mitjans, a debat al Casino

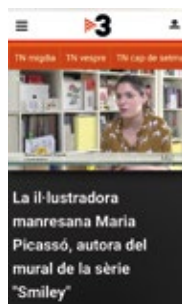
El dia 5 de desembre es va fer una taula rodona, a la Sala d'Actes del Casino, sobre *Les dones als mitjans de comunicació*, amb Pilar Goñi, del Grup Taelus, Frequència, Ràdio Manresa i Canal Taronja, i Laura Serrat, periodista de Regió7 i **El Pou de la gallina**. Durant l'acte es va presentar la revista de desembre, que dedicava el tema central a la presència femenina en els mitjans de comunicació.

Maria Picassó és notícia

El dia 30 de desembre, la il·lustradora Maria Picassó, col·laboradora habitual de la revista, explicava en un reportatge del Telenotícies Migdia de TV3 la seva feina d'abast internacional. La notícia es centrava en el gran mural que penja d'una de les parets d'un bar que surt sovint a la sèrie de

fa 25 anys

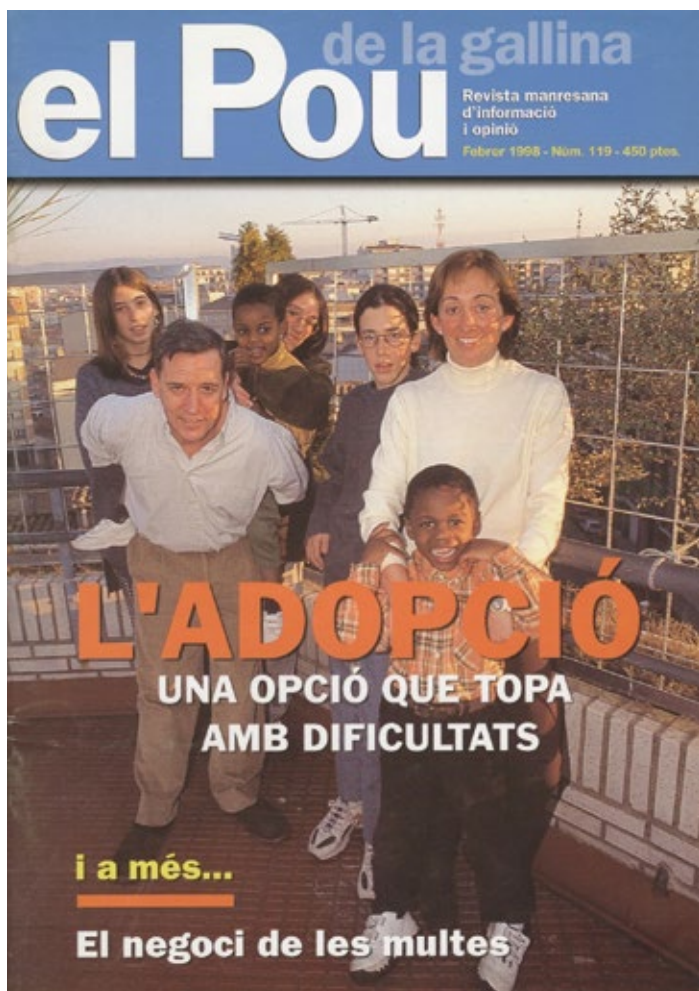

Assaig de la Innocentada d'aquest any

moda *Smiley*, de Guillem Clua, on es veuen deu personatges dibuixats per la Maria amb el seu estil característic.

Carles Claret torna a idear la Innocentada

Per tercer any consecutiu, el cap de redacció del **Pou**, Carles Claret, ha posat en solfa l'argument de la Innocentada de Manresa. La 66a edició es titula *A bodes em convides* i desenvolupa una trama a quatre mans amb l'escriptor Agustí Franch. El muntatge, que explica la unió teòricament impossible entre dos joves de famílies manresanes de classes i ideologies antagonistes, es representarà en sis funcions –els dos últims caps de setmana de gener– al teatre Conservatori. A part de l'autoria, Claret també hi interpretarà un personatge.

Les adopcions es feien cada cop més a l'estranger

El número de febrer de 1998 de la revista publicava el reportatge central d'Eva Díez i Laia Olivé, que analitzava l'evolució de les adopcions, cada vegada més freqüents a Manresa, malgrat les traves legals amb què es trobaven les famílies i el fet que calia anar a buscar els infants a països llunyans. Les autores del treball parlaven amb els pares i les mares, que explicaven la lentitud dels tràmits, i també amb els responsables de centres on calia anar per fer l'adopció, bàsicament a Barcelona. A Manresa funcionava l'associació Les Albes, un centre d'assessorament i de suport a l'atenció dels infants maltractats i de formació de les persones adoptants, i el Punt d'Informació i Atenció a la Dona (PIAD).

Els waterpolistes Estiarte i Sanz tocaven l'or esportiu

El dia 18 de gener, els waterpolistes manresans Manuel Estiarte i Carles Sanz obtenien la medalla d'or en els campionats del món 1998 a Perth, amb la selecció espanyola. El dia 3 havia tancat portes el Campi qui Jugui, amb 12.000 visitants. El dia 9, s'estrenava al teatre Conservatori la 41a Innocentada, *Sífilis daurada*, inspirada en la vida de Frank Schubert. El dia 11, moria José Ruta Sánchez, conegut per tothom com *el legionario*, i el dia 19 moria als 79 anys qui fou rector de la Seu, mossèn Jaume Franquesa, a conseqüència de les ferides d'un accident.

Nyaps manresans

Hi ha un parell de temes que no crec que es portin a terme de manera efectiva. Tenim, per una banda, la proposta de convertir en illa de vianants del primer tram del carrer Guimerà. L'any passat hi va haver un debat i va quedar clar que hom apostava per treure el trànsit d'aquell vial. I, per l'altra, el nou model de recollida selectiva d'escombraries. En el primer cas el gran problema que té l'Ajuntament és desviar l'autobús, la parada del qual és estratègicament important. No soc pas tècnic de mobilitat, però mestranya que no hi hagi cap alternativa fàcil d'implementar. La feina d'aquests tècnics és trobar-la. Si no, ja em diran de què ens serveixen? Ja sabem que costa moure els costums de la gent i, sobretot, la dels seus gestors, però... Precisament, en la darrera fira de Sant Andreu la manca de voluntat d'eliminar aquell dia el recorregut d'aquest bus no va permetre poder utilitzar aquest espai per portar activitat ludicocomercial al carrer. Els responsables tiren pilotes fora i s'amaguen rere la dificultat de poder implementar la reurbanització de la zona. Ja sabem que no es poden fer les obres d'un dia per l'altre, però tallar el trànsit i acabar de pintar de vermell el terra

perquè sigui una àrea per anar només a peu sí que és possible.

Per altra banda, la implementació d'un nou sistema de recollida d'escombraries porta força temps coent-se. Personalment em vaig manifestar crític des del primer moment que aquest model sigui pràctic i operatiu. No hi insistiré pas; caldrà fer la valoració quan porti un temps en marxa. Econòmicament costós sí que ho és, tal com hem pogut comprovar. Si es volia gastar més diners, es podia fer millorant la neteja a peu de carrer amb més recursos tècnics i humans, no necessàriament canviant els contenidors... Ara els sindicats dels treballadors de la neteja a Manresa denuncien improvisació, presses innecessàries, manca de material adient per fer un bon servei i que «s'ha començat la casa per la teulada» i tot es fa «amb una sabata i una espadenya». Deixant de banda que els interessos i la visió de l'empresa, l'Ajuntament i els treballadors no puguin coincidir, és obvi que la cosa no rutlla adequadament i tot plegat té molt mala pinta. Si els responsables municipals no poden reconduir la situació, malament rai!

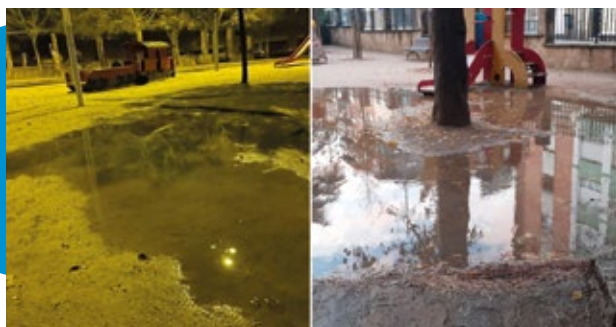
Antoni Daura

(article publicat a www.elpou.cat)

caçats a la xarxa

14 de desembre. Antoni Erro Mas, activista del moviment veïnal @erro_toni

Diverses ubicacions candidates a acollir les futures piscines d'estiu de Manresa.
#CalGravat
#SagradaFamília

Ja s'han invertit uns quants euros en els parcs recreatius de la ciutat, ja. La qüestió és que, sovint, la jardineria, que costa de mantenir, i els drenatges del sòl, no són els més adequats. La piulada, per cert, la podria haver subscrit l'alcalde d'Impulsem, Joan Vila, que retuita i dispara a qualsevol presumpte desori a Manresa per fer campanya.

EL POU DE LA GALLINA

Número 393 - Gener 2023

De mes a mes	6
Favets...	
Josep M. Oliva / Jordi Sardans	8
...i tremendos	
Marta Jorge / Adam Majó	9
Deu mirades literàries de la ciutat	10
Històries centenàries	22
Claudia Méndez. Mèxic	24
Innovació i tecnologia	26
Saps què menges?	28
Les calcàries clar de Lluna	30
L'idiota intel·ligent	31
L'Entrevista a Ricard Tomàs Puig	32
Espai d'art	37
L'amic manresà de José Saramago	38
Lèxic a la manresana	40
L'aiguat del 12 d'octubre a Manresa-Riu (1907)	41
Propostes	42
La fàbrica del Guix	43
Fanal de cua	
L. Capdevila / E. Tomasa	44
el Cul del Pou	45

S'aprova un pressupost de 110 milions

2 de desembre. El pressupost de l'Ajuntament de Manresa per al 2023 creix prop del 9% i s'enfila fins als 109.961.242 euros, la xifra més alta de la història del consistori, amb els vots a favor de l'equip de govern d'ERC i Junts per Manresa. L'oposició critica el possible dèficit de dos milions que es dedueix de l'informe de la interventora.

Les victòries del Marroc i l'Argentina omplen el centre

10 de desembre. La classificació del Marroc per a les semifinals del mundial de Qatar fa que centenars de seguidors col·lapsin la plaça de Crist Rei i el Passeig. Vuit dies més tard, la victòria d'Argentina sobre França porta centenars d'aficionats argentins al mateix indret.

Les denúncies contra Rupnik commouen la Cova

11 de desembre. Marko Rupnik, l'artista jesuïta que el 2021 va crear el conjunt de mosaics per redecorar les vuit capelles del Santuari de la Cova, és acusat d'abusos sexuals, de poder i espirituals sobre nou monges, moltes de les quals van deixar la vida religiosa arran d'aquests fets, que haurien passat a Eslovènia durant els anys noranta.

La Fira de Santa Llúcia aplega seixanta parades

13 de desembre. Una seixantena de parades participen en

la Fira de Santa Llúcia durant el cap de setmana a la plaça Major, amb el tió gegant solidari, i el dimarts a la Baixada de la Seu, dia en què es fa també la tradicional ofrena de ciris a la basílica.

Ampans homenatja Sebastià Catllà

15 de desembre. El Kursaal acull l'homenatge al president d'Ampans, Sebastià Catllà, que rep el cavallet d'or, la principal insígnia de l'entitat, de mans de la consellera de la Presidència, Laura Vilagrà. L'homenatge dona pas a al concert d'Electrobacsis, el projecte de la Camerata Bacasis.

Pessebre monumental al Casino (Ignasi Segon)

Montserrat protagonitza el pessebre monumental

17 de desembre. El Grup Pessebrístic de Manresa inaugura a l'Espai7 del Casino el 23è pessebre monumental, amb una vintena de diorames i una gran maqueta de les muntanyes de Montserrat, elaborada per Salvador Mallofré, Domènec Forn, Claudi Casasayas, Ignasi Segon i José Vázquez coordinats per Jordi Muro i Jaume Larroya.

P

Associació cultural El Pou de la gallina

President: Jaume Puig

Vicepresident: Ramon Fontdevila

Secretària: Lourdes Muñoz

Tresorer: Francesc García

Vocals: Joan Cals, Carles Claret, Josep Maria Mata, Lluís Matamala, Josep R. Mora, Montse Rosell, Jordi Sardans, Teresa Torra i Joan Vilamala.

Redacció, administració, publicitat i subscripcions:

Carrer Sobrerroca, 24, baixos
08241 - Manresa
Telèfon: 93 872 50 18
www.elpou.cat
elpou@elpou.cat

Revista fundada el 1987

Membre de l'Associació

Catalana de la Premsa Comarcal

Premi Tasis Torrent 1991

Coordinador: Jordi Sardans

Cap de redacció: Carles Claret

Redacció: Sílvia Berengueras, Marta Cárdenas, Jordi Estrada, Marta Jorge, Judit Montón, Josep M. Oliva, Marc Prat, Ferran Sardans, Laura Serrat, Blanca Soler.

Disseny: Jana Fontdevila i Erques Torres

Maquetació: Jana Fontdevila

Portada: panoràmica des de la torre de Santa Caterina. Foto de Francesc Rubí.

Fotografia: Jordi Alavedra, Joan Closas, Francesc Rubí, Marc Prat.

Col·laboradors: Isaac Bosch, Maria Camp, Llorenç Capdevila, Jordi Casas, Ignasi Cebrian, Cercle Artístic de Manresa, Col·legi d'Enginyers Tècnics Industrials de Manresa, Laura Estrada, Eva Forn, El Galliner, Josep Girabal, Jaume Gubianas, Robert Martí, Josep M. Mata, Javi Oviedo, Maria Picassó, Quaderns de Taller, Eudald Tomasa, Erques Torres, Laura Vidal, Joan Vilamala, Marc Vilanova, Lluís Virós.

Administració:

Marc Prat

Expansió publicitària:

Publicitat Clarena
Urgell, 38. Tel. 93 872 43 86

Impressió:

INOM, SA. Era de l'Huguet, 7.
Tel. 93 878 41 20

Distribució:

Sobrerroca Centre SL.
Tel. 93 873 92 34

Dipòsit Legal:

B-13.528-1987
ISSN: 2253-6647

Amb la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
Departament
de la Presidència

Les col·laboracions que apareixen signades a la revista no representen, necessàriament, l'opinió d'El Pou de la gallina

Imagina't clou la celebració dels 45 anys

17 de desembre. Amb un emotiu acte al teatre Kursaal, Imagina't tanca la celebració de 45 anys d'espectacles familiars a Manresa. Hi participen els animadors Àngel Daban, Noè Rivas, Lluís Pinyot, Miquel Giménez, Amadeu Rosell, Jordi Palau, Lluís Atcher i Pep López, que dirigeix l'espectacle.

Mor l'empresari Ladislao Velasco

20 de desembre. L'expropietari de Funerària del Bages i un dels impulsors de la liberalització del sector funerari a la ciutat, Ladislao Velasco, mor als 74 anys, a causa d'una malaltia coronària.

El Baxi s'imposa a Riga

20 de desembre. El Baxi Manresa guanya a l'equip letó del VEF Riga per 80 a 82, amb un final de partit d'infart. El valuós triomf li permet arribar al Top-16 i esquivar el play-in de la Champions.

L'Ajuntament renova la flota de busos

20 de desembre. Es presenten els vuit busos 100% elèctrics que faran el servei regular de transport urbà a la ciutat. Amb la seva posada en marxa, s'evitarà el consum de 240.000 litres de gasoil cada any i l'emissió de 3.000 tones anuals de CO₂. La inversió global per renovar la flota i millorar el servei puja a 6,1 milions.

La comunitat gitana mostra la seva cultura

21 de desembre. La Unió Gitana de Manresa organitza una jornada per mostrar el seu Nadal i ho aprofita per explicar la seva identitat com a poble i la seva dilatada història a Catalunya, de fa més de 600 anys.

Torna el Pessebre Vivent del Pont Llarg

26 de desembre. Després de dos anys de restriccions sanitàries, torna el Pessebre Vivent del Pont Llarg. Aquesta 35a edició mobilitza 150 figurants, amb escenes renovades com la dels oficis a l'era de cal Ti, amb prop de 2.600 visitants.

El Campi qui Jugui torna al Palau Firal

27 de desembre. Després de dos anys de format reduït al Vell Congost, el Saló de la Infància i la Joventut arriba a la seva 37a edició i recupera el Palau Firal i els espais de jocs i de realitat virtual.

Un muntatge nadalenc emociona al Conservatori

30 de desembre. La 4a edició de l'espectacle *Emociona't... la veu de Nadal* aplega al teatre Conservatori un centenar de cantaires de corals diverses, acompanyats de músics i actors, amb textos de Joan Barbé i direcció de Rosa M. Ortega i Àngels Torrens.

Jordi Sardans

Pacte Nacional per la Llengua

És del tot positiu que el Govern de la Generalitat s'hagi plantejat un Pacte Nacional per la Llengua, després que estudis i anàlisis posessin en entredit la salut del català i alertessin fins i tot del perill d'extinció. Continuem tenint un Estat espanyol en contra, que en nega el ple reconeixement en les seves institucions polítiques, i hipòcrita ja que en demana el seu ús en les institucions públiques europees, sabedor que aquestes no mouran un dit fins que Espanya reconegui plenament la llengua pròpia de la nació catalana. El pacte hauria de donar resposta al ple ús del català en l'àmbit de l'Administració Pública, especialment a la Justícia, on continua sota mínims, reforçar l'ús del català a l'educació, plantant cara a jutges militants contraris a la plena normalització, el manteniment de l'idioma propi del país en les converses, la seva presència a les xarxes socials i al món digital, i garantir que productes i serveis siguin en català.

El Pont Nou inacabat

La manca d'un interès real pel patrimoni d'aquesta ciutat per part dels actuals governants municipals sembla que queda en evidència una vegada més amb la pretesa rehabilitació del Pont Nou. Obra de l'arquitecte Berenguer de Montagut, que també va projectar la Seu de Manresa, i bé cultural d'interès nacional, dels millors conservats a Catalunya d'estructura gòtica, es va començar a construir el 1318, gràcies a la concessió sis anys abans del rei Jaume el Just, no es va acabar fins a començaments del 1328. Després d'anunciar-se oficialment la finalització de la darrera fase del projecte de rehabilitació i de reforç estructural del Pont Nou, malauradament, tothom pot comprovar que la base d'un dels pilars està inacabada ja que li falta una part de l'última fila de carreus i fins i tot, la cobertura de lloses, que el fa vulnerable davant l'aigua de la pluja que podria dissoldre el morter i malmetre l'estructura.

... i avall

Josep M. Oliva

Jordi Sardans

Cultura i espectacles

Els programes del cor van tancar l'any amb la notícia de la separació d'Isabel Preysler i Mario Vargas Llosa. A mi em va arribar a través d'un d'aquells espais matinals de televisió de no sé quin canal. No em vaig parar a escoltar els detalls, però en el breu instant que ho vaig sintonitzar em va quedar gravat un comentari que va aparèixer escrit a la pantalla. Era com si volgués resumir la divergència que els havia dut a separar els seus camins i deia, si no recordo malament: «A Vargas Llosa le interessa la cultura; a Isabel Preysler, el espectáculo». Aquella dissociació entre una cosa i l'altra em va fer pensar en tots els anys en què aquells dos termes apareixien units a les pàgines de molts diaris per donar cabuda a diverses manifestacions que tant es podien etiquetar d'una manera com d'una altra. I així, i en una mateixa secció, igual es podia parlar d'una exposició de la Montserrat Guadiol com d'un disc de Los Diablos, i tant t'hi podies trobar una informació sobre l'escolania de Montserrat com una entrevista amb una vedet d'El Molino. Amb els anys aquell aiguabarreig s'ha mantingut, però el nom de *Cultura i espectacles* ha decaigut i s'ha imposat l'epígraf *Cultura* per encabir-ho tot. Ara tot és cultura, o si més no així ens ho volen fer empassar.

Los Diablos ens van deixar un grapat de cançons *patxangueres* que han quedat unides als records de joventut de molta gent. Però no crec que a ningú amb una mica de senderi se li acudís dir que el que feien era cultura. Ells i nosaltres sabíem que allò només era una diversió. Ara, en canvi, els grups que ocupen el seu lloc defensen que el que fan és cultura, i des d'aquella pretensió se senten amb el dret de ser reconeguts i protegits, com si entre les seves composicions i les de Mompou només hi hagués una diferència d'estils. I com ells, els que fan qualsevol astracana en un escenari o els que omplen pàgines d'un llibre sense cap interès. Tots creuen –i els han fet creure– que el nivell cultural d'aquest país se sustenta sobre la seva inspiració. Sense desmerèixer els que ens distreuen i abans que perdem el nord del tot, cal que deixem de confondre la cultura amb allò que és pur entreteniment i tornem a diferenciar una cosa d'una altra: cultura i espectacles.

Peatges en un context de misèria

Ja és ben trist que un dels pocs peatges actius a Catalunya, després que el 31 d'agost del 2021 van finalitzar les concessions dels cinc trams d'autopista que passen pel Principat de Catalunya, sigui el de la C16, Terrassa-Manresa, el que experimentarà un augment del 7,2% a partir de l'1 de gener de 2023, com a conseqüència de la revisió anual de preus que aprova la Generalitat. Un augment considerable a l'alça en la renovació de les tarifes. Una petita bona notícia és que si s'utilitza la ronda de Manresa per accedir a l'autopista, la via és gratuïta fins al peatge de Sant Vicenç/Castellbell de dilluns a divendres no festius, a través del teletac o de la formalització prèvia del registre de la matrícula a la web d'Autema. Malauradament, un altre tram afectat per aquest augment és el Túnel del Cadí, que serà 74 cèntims més car que fins ara, de manera que costarà 13,48 euros cada viatge, sense descompte des de fa uns anys, fins i tot per als vehicles que fan anada i tornada.

Tot plegat en un context que fa plorar: Si fa mig any l'IPC a l'estiu era del 10,8% i posar benzina s'havia convertit gairebé en una activitat luxosa, ara s'ha acabat el descompte governamental dels 20 cèntims per litre i tornem a estar a prop que el preu de la gasolina es posi pels núvols. Mentre el govern *socialista* espanyol diu que acorda amb la banca alleugerir les hipoteques, la realitat és que l'alça de l'euríbor fa que tornin a pujar, amb el consegüent encariment sobre els habitatges. Els preus dels aliments, inclosos els productes de primera necessitat, han batut rècords històrics, en pujar més d'un 15%, tot i que la inflació oficial del desembre és del 5,8%. Els preus dels carburants i de l'electricitat s'han mantingut darrerament amb una certa estabilitat, però és que l'hivern real s'ha retardat i la demanda creixerà exponencialment. Davant d'aquest panorama, el govern estatal ofereix el que anomena un paquet anticrisi: supressió de l'IVA en el pa, llet, ous, fruites, verdures, llegums, cereals i una rebaixa del 10 al 5% en olis i pastes d'alimentació, i un xec de 200 euros per a mileuristes. És a dir, la xocolata del lloro. La realitat és que el país dels grans corruptes està enfonsat i arruïnat amb un deute inacceptable. La revolució espera a la cantonada.

Marta Jorge

Adam Majó

Amb un parell

Una reconeguda cadena de supermercats que cada dos per tres acaba essent notícia ha llançat al mercat un producte que ha anunciat com a *novetat*, tal com fa de tant en tant amb d'altres aliments. Fins aquí tot correcte, aparentment no crida l'atenció res. El problema el tenim quan el producte en qüestió són dos ous ferrats. Sí, dos ous a la planxa a la venda en un envàs de plàstic que, en el moment que redacto aquesta columna, es venen a un preu d'1,80 euros.

No podia ni volia deixar passar aquesta ocasió sense comentar el que m'encantaria que es quedés només en una anècdota si el supermercat decidís recular retirant aquest producte en un exercici de pur raciocini. Però no ens enganyem: tinc poques esperances que això passi. D'entrada, vull pensar que per a moltes més persones aquest producte de consum per a una llar senzillament no s'entén perquè no té sentit. I demano disculpes per endavant a tots aquells que el considerin d'allò més adequat, essencial i pràctic. En discrepo. Això no obstant, si troben arguments sòlids a favor callaré per sempre més i deixaré de mirar amb recel els prestatges cada vegada que passo per davant d'aquells ous. En qualsevol cas, em temo que aquest producte deuria tenir el seu públic perquè aquests ous a la planxa han vingut per fer la vida més fàcil i més ràpida a moltes persones... És un producte que de ben segur tindrà sentit en el món de la immediatesa, però jo només el puc concebre en el món de l'absurd.

Si en la societat de l'excusa permanent i del «no tinc temps» ja no podem dedicar ni cinc minuts a preparar uns ous ferrats en una paella i optem per comprar-ne uns com aquests, que per acabar d'embolicar la troca estan envasats amb plàstic, estem força pitjor del que em pensava. I, ja que hi som posats, trobo necessària una reflexió més àmplia a la qual convido a tots aquells que llegeixin aquesta columna. Quina serà la propera novetat? Potser ens sorprenen amb oli d'oli-va en got de plàstic. Tremolo amb la propera novetat... Sigui com sigui, per llançar al mercat uns ous a la planxa envasats amb plàstic es necessita, com a mínim, tenir-ne un parell, a banda de molt poqueta vergonya.

Com més millor

A mitjans dels vuitanta van aparèixer a Manresa diversos grups de pintors amb noms com Segadors, Almogàvers 2, Serrallonga, Bandolers, Resistència Països Catalans... Militants amb més experiència van saber veure que aquella generació érem el camp abonat on l'independentisme organitzat podia créixer. Van contactar aquells nois i (poques) noies per cohesionar-los (en això les birres del Barbacoa hi van ajudar) i enquadrar-los al Moviment de Defensa de la Terra. De seguida es va veure que aquell independentisme radical i juvenil no aconseguia atreure altres sectors de la societat i això va provocar una convulsa discussió. Uns creïem que calia ampliar per l'esquerra i els altres pel nacionalisme. Uns parlàvem de revolució i els altres de front patriòtic. Estàvem d'acord en una cosa: l'independentisme havia d'arribar a més gent. Els resultats d'aquella *clarificació ideològica* tampoc no van ser els esperats i es va optar per reformular el projecte, amb una altra marca i una altra proposta. La idea era senzilla: on podem aconseguir nous independentistes? Entre els que encara no ho són. Se'n va dir Unitat Popular i l'ocasió van ser les eleccions municipals de 1991. A Manresa vam anar a buscar persones de l'àmbit ecologista, que no s'hi van avenir, del PCC, que tampoc, i de l'MCC, que sí que es va integrar a la candidatura. Quatre anys més tard obríem encara més el focus i ens aliàvem amb ICV en una coalició que no va acabar bé.

La CUP ha crescut sotmesa sempre a la mateixa disjuntiva: obrir-se per intentar guanyar pes o mantenir intactes les coordenades ideològiques. A partir de 2010, quan apareixen la PDD, les Consultes, l'ANC o l'AMI, el debat entre els partidaris de participar en aquest nou independentisme transversal i els que preferirien mantenir-se'n al marge agafa més força. Sigui com sigui, el gruix de l'independentisme ha tingut sempre una mateixa obsessió: ser com més millor. Ara fa cinc anys, però, va sorgir un nou corrent que considera que no es tracta de ser més sinó d'estar més determinats. Fan befa del concepte *eixamplar la base* i prefereixen ser pedra a la sabata que tractor del moviment. El regne d'Espanya no té, ara per ara, cap intenció d'avaluar un referèndum ni que ho demanés el 80% del Parlament, però segueix sent cert que com més siguem més legitimitat i força tindrem, i més s'assemblarà l'independentisme al país que vol convertir en república.

A photograph of a man and a woman in a restaurant. The man is in the foreground, seen from the back, wearing a white shirt and a dark vest. He is looking towards a woman standing in the background. The woman has dark hair and is wearing a black dress with a mustard-colored cardigan. The restaurant has warm lighting, a bar with bottles on the left, and decorative star-shaped ornaments hanging from the ceiling.

Deu mirades literàries de la ciutat

Manuel Quinto amb l'actriu Txell Vall
al restaurant Las Vegas

Nou anys després de la publicació del tema *Manresa, vista pels escriptors*, presentem un nou recull de textos literaris ambientats en èpoques i espais diversos de la ciutat. Si en aquella ocasió ens fèiem ressò de la ruta literària elaborada per l'escriptor Llorenç Capdevila, a partir d'una selecció de textos narratius i poètics d'autors locals i d'arreu, entre els segles XVI i l'actualitat, en aquest número reproduïm alguns dels textos recollits en aquell itinerari i en proposem de nous, extrets d'obres literàries aparegudes amb posterioritat.

Redacció

Fotos: Francesc Rubí

Manuel Quinto, *La dona dels ulls de boira*, dins *Tot és possible*, Edicions de L'Albí, 2014

la cinquena edició del Fecinema, una bona colla estàvem acabant de sopar al restaurant que ens acollia. Com que el president del jurat era Berlanga, ja definitivament integrat en els esdeveniment cinematogràfics de la ciutat que li havia servit de

decorat a *Plácido*, i a la taula hi havia tabolaires d'empenta com el vilanoví Sergi López, el malagueny Juan Madrid i el portuguès Viale Moutinho, l'admiració ens embolcallava, mentre al Born i a Sant Domènec la nit de tardor degotava plugim, enmig d'un inici de rasca inclement.

Va arribar un moment en què algú de nosaltres va proposar anar a seguir la gresca als bars de copes del barri antic. Jo vaig considerar que per aquella nit ja en tenia prou i no vaig voler acompanyar els expedicionaris per la senda dels elefants. Repapat vora el finestral, ja ben sol, assaborint la meitat de l'havà que en Churchill aconsellava llençar, vaig efectuar una panoràmica al meu voltant, i llavors la vaig veure. Seia en una de les

taules individuals prop de l'escala. No li endevinava l'edat. El seu rostre amuntegava anys de bellesa, concentrada sobretot en uns ulls blaus, velats com per una boira lleugera sobre el mar en calma. Amb tanta gatzara, no me n'havia adonat, de la seva presència, però ara, al menjador buit, la distància entre ella i jo s'havia afranquit. Em mirava fixament, sense ombra de timidesa ni dissimulació. Tanmateix, no em semblava del tot desconeguda. Fou ella la que va encetar la conversa de lluny: «Que no em recordes?». Em vaig aixecar per anar a posar-me dret al seu davant. «Soc l'Anna, l'Anna Ribalta». L'Anna Ribalta era una de les companyes de batxillerat, a qui no havia vist des que vam deixar l'institut. Llavors ella era la més guapa de la classe. Segura d'ella mateixa i agosarada, volia ser actriu i viure en llibertat, sense cap mena de lligam. Quan entre nosaltres ja hi havia parelles que es nuaven en inicis de festeig, ella restava inabastable, concentrada només en les seves dèries: anar molt al cinema, al teatre sempre que podia, llegir pilots de llibres de tota mena i cercar la companyia de gent de la seva corda, res de galifardeus que la portessin a ballar i la rebreguessin en qualsevol racó. L'Anna, doncs, tenia la meua mateixa edat. Com podia mantenir-se encara tan atractiva? Semblava ben bé una dona a frec dels quaranta i no pas dels seixanta. Vaig demanar un altre cafè i em vaig asseure amb ella.

Josep Arola, al carrer de les Beates

Josep Arola, *Gorg blau (Memòria manresana en clau negra)*, Edicions Parcir, 2021

Un tros més amunt hi havia la rellotgeria Conesa, que més endavant es va convertir en la Joieria Sardans, el forn de pa Montlló i la farmàcia Sala, amb mitja dotzena de dependents i molta feina. Entre el forn i la farmàcia pujava el carrer de les Beates, tot ell amb graons llargs, on hi havia el prostíbul més famós i antic de l'època. Tenia l'eloqüent nom de cal Guarro i era regularment visitat. Atès que per aquell carrer no hi passava gaire gent, l'entrada proporcionava una discreció molt adequada. La canalla sovint hi anava a tocar el timbre i en marxava corrents. Allò extraordinari per a la quitxalla es produïa quan un home anava a comprar un ram de flors a cal Sanllehí, a la placeta del forn, i es dirigia a la mainada que jugava al carrer amb l'encàrrec de portar-ho a cal Guarro per a una de les «treballadores». Per a la Lolita, per dir-ne una. Els donava un duro de propina –que per a un nano era una fortuna– i podien anar al bordell, tocar el timbre i no fugir esperitats. Sortia la mes-

tressa, una dona arrugada i precoçment envellida i anava a buscar la Lolita. Lògicament amb el ram no hi anava un nano sol, hi anaven tots. La Lolita sortia embolicada amb un batí i li donava un altre duro de propina, de manera que la festa era doble. Després vindrien les discussions de si els duros eren per a tots o només per a l'elegit que havia dut el ram. Poca estona durava la trifulga i tots plegats anaven a comprar-se uns gelats a la Xixonenca del carrer Nou. A la mateixa placeta, al carrer, davant la forma quadrada d'aquesta, hi havia cal Carné, una botiga de roba fina i per a la canalla. Era un local fosc on no hi havia mai gaire gent. [...] El carrer de Sant Miquel, els matins, era un bullidor. El formigueig feia que la clientela passés de botiga en botiga segons les necessitats, visitant la plaça gran al final o al principi de la ruta. Les iaies que tenien accés a balcons o finestres de la plaça paraven cadira i, tot observant la gent –molts coneguts–, feien la seva història. Aquesta generació venia de molt lluny, de quan les cases es vestien d'hivern o es desvestien d'estiu.

Josep Tomàs Cabot, a casa seva

**Josep Tomàs Cabot, *Retorn a casa*,
Edicions de L'Albí, 2015**

Els plàtans del nostre Passeig presenten a l'estiu una copa frondosa i lluent, però són caducifolis: les fulles els cauen a la tardor. Recordo aquella espessa i flonja catifa de finals de novembre al Passeig de la meva infantesa. No ens limtàvem a aixafar-la, sinó que amb la punta de les sabates tiràvem fulles amunt i les fèiem volar. Ara, els serveis municipals de neteja treballen amb més rapidesa i no permeten que el fullam sec s'apili sobre el paviment. Veiem les branques pelades quasi sense haver tingut temps de percebre la fullaraca a terra.

He notat que els escriptors amb ànima de poeta, quan es refereixen a la tardor, parlen moltes vegades dels arbres despullats. Això del despullament dels arbres m'ha semblat sempre una metàfora impròpia. Comparar les fulles amb un vestit o un embolcall que desapareix a l'hivern ho considero un disbarat. En tot cas seria reconèixer un error de la natura: deixar perdre un abrigo quan el fred el fa més necessari... La naturalesa no en comet, d'equivocacions d'aquesta mena.

La copa verda dels arbres representa una altra cosa: una

manifestació de vida i de salut, com, per exemple, el crit de satisfacció d'un animal salvatge disposat a menjar-se la seva presa. Molts animals viuen intensament a l'estiu, però dormen a l'hivern, amagats, abaltits mesos sencers, amb l'organisme quasi per sota dels mínims vitals. I tot això per culpa de les baixes temperatures, l'escassetat d'hores de sol, la manca d'estímuls vitals. Al món vegetal, succeeix el mateix. Els plàtans no es despullen a l'hivern. El que fan és adormir-se.

M'agradaria tenir la imaginació dels poetes. Però a la tardor i a l'hivern no puc pensar en uns arbres despullats i dramàtics, patint de fred sota la boira. Penso i veig el nostre Passeig com si estigués mig adormit, quasi sense consciència, després de la tabola de l'estiu en aquelles terrasses i cadires verdes –que eren com les fulles del paviment estival–, plenes de vida i d'alegria... Aquelles fulles, cadires i taules ja no hi són. I l'energia humana, si n'hi ha, s'amaga dintre les cases. De dia, el Passeig sembla endormiscat. I encara ho sembla més a la nit, que ara comença molt d'hora i es fa llarga i monòtona, amb aquesta tímida il·luminació artificial que dura hores i hores sense novetats ni sorpreses. A mi, l'hivern no m'entusiasma. L'estiu tampoc. Però el Passeig de Manresa resulta sempre bonic, faci fred o calor, a qualsevol hora del dia, a qualsevol moment de la nit.

Pilar Parcerisas, al vestíbul de l'alcaldia (Foto: Jordi Estrada)

Pilar Parcerisas, *Equipatge de mà*, Edicions Parcir, 1997

L'edifici de l'Ajuntament de Manresa és un gran casalot que presideix amb llargavistes la vida ciutadana. És un contenidor, una caixa de ressonància dels entrellats de la ciutat. La seva porxada, d'arcs apuntats, ens brinda aixopluc, com també ho ha fet durant anys als pagesos que setmana rere setmana feien cap a la plaça per celebrar cada dissabte la diada de mercat. La seva entrada, austera però majestuosa, ens convida a entrar a una casa veritablement gran, nom amb què es coneix popularment l'Ajuntament. La façana, senzilla, amb una filera de balconades al primer pis i una de finestres a les golfes, reforça la seva excel·lència amb el gran escut en relleu d'estil barroc que domina el balcó central. [...] M'agradava pujar per l'escala principal, on hi havia unes vistes aèries llunyanes de la ciutat davant les quals no podia evitar pensar en un *dripping* blanc i negre de Jackson Pollock. Era un gran plaer sentir-se al mig de la gran sala prèvia a l'alcaldia i al consistori i trepitjar un mosaic de rigorós *op-art*, blanc i negre. Durant un temps, descansà en un racó de la sala la Ben Plantada de Josep Clarà que, amb l'arribada del postfranquisme i el *destape*, pogué lluir la nuesa noucentista mitjançant un concurs públic que la

situà al final del passeig de Pere III, prop de la Bonavista.

[...] En un passat que encara és recent, el barri antic de Manresa desprenia l'alè càlid i humà del teixit social que l'habitava: gent senzilla que duia la pobresa amb dignitat, que estimava la proximitat del balcó a balcó, que escridassava el veí per la finestra o que estenia la roba al carrer a falta d'una eixida millor.

Petites botigues, destinades a cobrir les primeres necessitats, s'hi escampaven pertot sense mostrar massa ambició en el seu *look*. Carrers estrets, foscos, pavimentats amb lloses o llambordes, t'impel·lien a caminar mirant a terra ja que, si enlairaves la vista, el retallet de cel era tan minso que no calia ni l'esforç d'aixecar el coll. Al barri vell hi havia, però, indrets peculiars, com la cruïlla de carrers anomenada els Quatre Cantons. Un d'ells, el de Camp d'Urgell, comunica la plaça Gispert amb la plaça Valldaura i l'altre, conegut com carrer de la Mel, uneix el carrer Barreres amb el d'Urgell. [...] Aquesta cantonada tenia en la meua paleta mental el color marró, sec i eixut del cacau en pols, flaire de xocolata de l'establiment Torras, que caracteritzava un dels xamfrans més peculiars de Manresa.

Llorenç Capdevila, amb la ciutat vista des de Bufalvent

Llorenç Capdevila, *Serrallonga, l'últim bandoler*, Edicions Proa, 2006

Si veniu de llevant, Manresa no es fa visible fins que, pels volts de la Creu de la Culla, poc abans d'arribar al convent de santa Clara i al peu d'una masia amb aires de castell, inunda, sumptuosa, la mirada del visitant. Les cases desborden l'antiga muralla i s'escampen pels diferents ravals, camí de Santpedor, Vic, Lleida o Barcelona. Al centre, dos edificis dedicats al culte sobresurten com dos gegants. El més imponent, encimbellat a dalt del puig Cardener, és la nau immensa de Santa Maria de la Seu, església amb aires de catedral. No es queda enrere l'església del convent dels frares carmelitans, que s'erigeix, esvelta, a l'altre extrem de la ciutat, sobre el puig Mercadal. Més enclotades i desdibuixades al mig de l'entramat urbà, queden Sant Miquel i Sant Pere Màrtir, aquesta darrera dels predicadors. Diríeu, davant d'un tal paisatge sacre, que els manresans són, si més no en aparença, gent devota fins

al moll de l'os. Ací i allà, a banda de les ja esmentades, han dreçat esglésies, capelles i convents per a culte de multitud de sants i per a satisfacció de tots els ordes religiosos.

Hi vaig arribar, aquell cop, acompanyat d'en Narcís Planes, que esbufegava sota el sol roent de primers d'agost. Passat Sant Bartomeu, vam travessar la bullícia del raval de les Codines, barri d'artesans i pagesos, i accedírem dins el clos emmurallat pel portal de Santa Llúcia, a prop de l'hospital administrat de feia uns anys per pares i germans de la cada cop més poderosa Companyia de Jesús. A la plaça Major ens vam trobar que, en ser dijous, feien mercat. Franquejat l'enrenou, baixàrem el carrer de Sant Miquel fins a la plana de l'Om. En aquella zona de comerciants acabalats i cavallers valuosos, davant mateix de l'arbre que dona nom a l'indret, vivia el blanquer retirat Maurici Quintana, mon oncle, que em va rebre ple de joia.

Joan Jordi Miralles, vora la torre de Santa Caterina

**Joan Jordi Miralles, *Marginàlia*,
Editorial Males Herbes, 2021**

La geografia tan característica d'un dels vessants perifèrics de la ciutat permetia gaudir d'una mica d'intimitat explosiva. Les balmes, on antigament els eremites s'havien prostrat en dejú per atènyer dimensions més profundes de l'esperit, ara s'havien convertit en amagatalls estratègics que els amants ocasionals feien servir per al gaudi terrenal. Òbviament, el servei de neteja municipal no donava l'abast, i de resultes d'això els inconvenients mediambientals i els conseqüents desastres estaven assegurats *ad perpetuum*: el terra era ple de condons, clínexs, plàstics indestruïbles i ginys eròtics desgastats i descolorits.

Les hores compartides amb desconeguts a les balmes dels entorns de la torre de Santa Caterina servien per destesar i

retrobar-se amb les pulsions més primitives, és a dir, amb uns orígens tan atàvics que només podien ser captats a través de la disbauxa, el desenfrenament i la salacitat; un imperi remot on regnava una força oculta i poderosa que de totes passades venia determinada per la primordial voluntat copuladora: no orientada a la reproducció i perpetuació de l'espècie, sinó al fet de trobar un mínim sentit a l'absurditat de l'existència.

En Mateu va pujar al cotxe i se'n va anar de dret a la torre de Santa Caterina. Va aparcar en una esplanada, va caminar no més d'un quilòmetre i es va amagar en una de les postes que tenia ben estudiades i que li permetien guaitar sense ser vist. El quadre era meravellós. En aquell instant, tres parelles practicaven un sexe brut en diferents estrats del vessant rocallós: semblaven autòmats exercitant-se en els quarts i les hores d'un carilló.

Imma Cortina, davant la Buresa

**Imma Cortina, *La cuinera dels senyors*,
Edicions de L'Albí, 2019**

Vaig alçar la vista i vaig veure una paret arrodonida i alta que semblava la de la torrassa d'un castell, com sortida de les històries del padrí. La teulada era com la caputxa d'un follet. I de color negre lluent. A l'alçada del primer pis, tenia una tribuna que la voltava tota.

La torrassa coincidia amb la cantonada, però l'edifici continuava a banda i banda: per un cantó cap al carrer del Born i per l'altre per davant de l'església de Sant Pere Màrtir. Re-
noi, quina casa més gran, vaig pensar.

Vaig fer unes passes enrere i vaig contemplar la façana principal. Una mica per veure com era i una mica per endarrerir el moment d'entrar. Va ser la primera vegada que em vaig fixar en aquest costum de posar corones a totes les obertures. Unes formes de pedra, com onades o com esglaons, guarnides de flors esculpides i que ressegueixen el capdamunt de portes i finestres, ben bé com si fossin les seves corones. Va ser el primer cop que vaig veure vidrets

de colors en un lloc que no fos una església. Després ho he vist al Casino i en altres edificis.

Al mig de la façana que donava a la plaça hi havia una altra tribuna també molt àmplia, però aquesta rectangular. Les columnes primes i cargolades que separaven les set parelles de batents, després les veuria a moltes cases de senyors. Els ulls em van passar per les rengleres de finestres dels tres pisos sobre la tribuna i se'm van enfilel fins a les golfes i el terrat. Allà dalt hi havia quatre pilars que a mi em van semblar com cavallers, amb cinyell, casc i una espasa que apuntava, ben dreta, als núvols. Al centre, hi havia la figura del Sagrat Cor, que ara sé que tenen totes les cases bones. I ran de teulada, resseguint-la, rajoles amb mostra. També era la primera vegada que veia rajoles a la paret exterior d'una casa. [...] Hi havia una gran entrada per als carruatges. Hi donaven dues escales i nosaltres vam pujar per la del cantó esquerre.

—Aquí, al principal, hi viu la viuda del senyor Torrens, l'Antònia Burés, per això aquesta casa l'anomenen ca la Buresa.

Pilar Duocastella, sota les balmes de la Cova de Sant Ignasi

**Pilar Duocastella, *Dona i cadira*,
Edicions La Campana, 1998**

I el diumenge vam anar a la Cova. A primera hora es va presentar al pis, carregat de llibres i paperassa i els pantalons de mudar. Jo apriava l'esmorzar, mel i mató amb pa de tres dies, o va ser formatge..., al Josep li agrada molt el formatge. És igual, jo posava les coses a la taula i ell organitzava la passejada. Jo el deixava fer i em fixava en els seus ulls, que no paraven quietes. En acabat vam marxar amb un caminar mandrós, de diumenge, però aviat hi vam ser. Va ser el Josep qui va obrir la porta de la qual no sé d'on va treure la clau. «Fixa't bé en la façana barroca», deia. I un cop a dins: «Fixa't bé en la sala modernista». Jo, més que res, sentia una condensada olor de misticisme, i el que més m'agradava era la seva companyia. I continuava: «Dins aquesta meravellosa balma és on sant Ignasi de Loiola va escriure els exercicis espirituals, però no m'agrada, aquest sant». Ho deia convençut i amb el to de qui coneix el terreny. Quan ja sortíem de la Cova i tancava la porta, decidit, amb els llibres sota el braç, em va parlar de la Seu: «I el diu-

menge que ve anirem a la Seu, t'impressionarà».

Vam anar a la Seu i em va fer pujar fins al capdamunt del campanar perquè deia que és des d'on es veia millor la ciutat. Em va semblar immensament gran, massa gran. «Anem?», vaig dir-li. «Espera, espera. Saps una cosa?, quan toquen les campanes ressona tot i el terra tremola i el campanar fimbreja. A vegades hi he pujat expressament, a l'hora de tocar les campanes, perquè m'agrada. Un dia hi vindrem tots dos, ja veuràs, les cames et faran figa i el cos et ressonarà».

I quan vam entrar a l'església vaig fer un comentari sobre els vitralls. «Aquests són actuals, abans n'hi havia uns altres de més antics; però en el que més t'has de fixar és en els retaules de les capelles: el del Sant Esperit és gòtic, és una joia», deia el Josep. Jo encara pensava en els vitralls. Llavors va parlar de la guerra, i li va canviar l'expressió de la cara: «També hi havia uns retaules barrocs, però els van cremar». Em va explicar les destrosses de la guerra i jo vaig agafar por.

David Clusellas amb el seu fill Joan al Passeig (Foto: Jordi Estrada)

David Clusellas, *Tres quarts d'una*, dins *Dies de roses i vi*, Edicions de L'Albí, 2021

L'últim tram del passeig sempre m'ha robat el cor. Aquests edificis senyorials, d'una altra època, ara difícilment es tornarien a construir. Les cafeteries i les terrasses acumulen milers d'hores de vida. Hores d'esbarjo, intensament fel·lices. Sumades, conformen un punt densament gojós. Si estiguessin registrades al cadastre, el valor dels habitatges encara seria més elevat. Segur. Baixar pel passeig a aquestes hores recorda les ciutats europees. Força més el seny que la rauxa. No hi ha gaire gent. La nostra no és una ciutat «tumultuària», paraula en voga darrerament. Encara que... No sempre ha estat així. La plaça de Sant Domènec existeix perquè el 36 els revolucionaris van destruir l'església de Sant Pere Màrtir. Va anar tota a terra. Aquí, al costat del Teatre Conservatori, on ara hi ha les fonts... No arribaré a temps. L'homenet verd del semàfor pampallugueja. Tres, dos, un... M'hauré d'esperar. Es fa estrany això d'haver d'esperar per travessar un carrer on gairebé no hi circula nin-

gú. Encara que... Baixa un cotxe per la carretera de Vic... Té la música prou forta. La disbauxa de Cap d'Any, sens dubte. A veure... ¡Y al amanecer siento que me llama, y como un torbellino despierta mi alma! Buf. Mai no m'ha agradat el flamenc. Diu que aquests no han fet les campanades amb el Cruanyes i el Molina, no. El cotxe fa esses. ¿Camarón de la Isla? Quina frenada. [...]

Se'm fa estrany pensar que avui dia Manresa és una ciutat tan atractiva pels francesos. Sobretot perquè la van cremar dues vegades. Durant la Guerra de Successió i durant la Guerra del Francès, la guerra que, a les Castelles, coneixen com la *Guerra de la Independencia*. *Eso que está de moda, ¿verdad?* No n'hem parlat d'aquesta tema, amb el Fabien. Potser seria complicat. Tot cendres. Reconstrueix-la i tornar-la a construir... Dos cops. I avui, no gaire lluny d'aquí, se celebra el dia de la Francofonia –al teatre Kursaal–, hi ha un batxibac al Lluís de Peguera... Si el Timbaler del Bruc s'hagués ficat les baquetes al cul, als francesos no els hauria anat pas millor.

Agustí Franch, al carrer de Santa Llúcia (Foto: Santi Trullemque)

Agustí Franch, *L'home que feia núvols de sucre*, Editorial Mesclant, 2021

No passava mai pel carrer de Santa Llúcia, no li venia de pas. La darrera vegada que l'havia creuat, tot anant al mercat de la Font dels Capellans amb la Sisca, gairebé li agafa un patatús. Tot just començaven a apropar-s'hi, quan la Sisca es va posar a bramar com una boja: Foraaaaa! Socooooors! Que em violeeeen! Al primer crit, la Maite ja tenia una mà ficada a la bossa de mà, mirant de trobar el llapis d'ulls per clavar-lo a la retina de qui fes falta. Espantada, va donar un bot cap aquí, un bot cap allà i va amenaçar a l'aire. Un altre bot més enllà, cop de mà enrere i va estar a punt de clavar una cossa a un colom que li va donar un espant de por. Però allà no hi havia ni una ànima. Per què crides? Què dius? Més val prevenir, en aquest carrer, que cada dia hi ha assassinats i decapitacions. Socooooors! Violadooooor! Segons la Sisca, ni la policia s'atrevia a passar per allà per por de les perles que hi vivien o s'hi trobaven

per comerciar amb substàncies il·legals i molt perilloses, com ganivets, metralladores i granades de mà. La veritat és que no n'hi havia per tant, ni molt menys. Però, si era veritat que la policia no s'apropava al carrer, a la Maite ja li estava bé, perquè portava la bossa plena de tabac del bo, i tot i estar convençuda que no feia cara de sospitosa, com menys contacte visual tingués amb els Mossos...millor.

Entrar en aquell portal rònc li feia menys gràcia que depilar-se el bigoti. Havia d'entregar la mercaderia a un tal *Chino*, del quart pis. L'edifici devia ser de la mateixa època que el seu, o sigui, de finals de 1800, només que, en aquella finca, semblava que les hipoteques les havien signat tota mena de rosegadors[...]. El terra era més brut que els contenidors de la cantonada: papers, llaunes, ampolles de plàstic i de vidre... Aquell racó ignorat i desconegut per la gran majoria d'habitants de la ciutat era el paradís terrenal de qualsevol obsés del reciclatge.

Un itinerari literari sonor de Manresa

Òmnium Bages-Moianès va posar en funcionament l'abril del 2022 una nova proposta turísticocultural que consisteix en un recorregut per 21 punts de Manresa que posen en relació espais de la ciutat amb textos literaris elaborats per poetes i escriptors. El mapa literari sonor de Manresa és una iniciativa que ha comptat amb la col·laboració de la Fundació Independència i Progrés i vol posar en valor els textos, tot acostant-los a espais que hi tenen relació, i vol ser un reclam turístic més de la ciutat amb una oferta cultural innovadora. És una proposta viva, que neix amb la voluntat d'anar creixent amb nous espais i textos literaris que hi tinguin relació. L'accés a l'itinerari es pot fer a través de la pàgina web d'Òmnium Bages-Moianès.

La selecció dels textos i dels espais va anar a càrrec de Llorenç Capdevila Roure i els enregistraments dels textos els

van fer els actors Txell Vall Ferrer i Ivan Padilla Segués, amb el tècnic de so Biel Font Torra. El disseny de l'aplicació va anar a càrrec de Joan Vinyoli Serra i la coordinació del projecte la va assumir Jordi Estrada. Llorenç Capdevila explicava que per a aquesta primera proposta s'havien seleccionat «aquells que presenten un interès més clarament literari». Són textos que van del segle XVIII fins al segle XX i van des del baró de Maldà, passant per Lluís Calderer, Josep Pla, Joaquim Amat-Piniella, Josep Maria Espinàs, Josep Maria de Sagarra, Jacint Verdaguer i J.V. Foix. La proposta s'inicia a la Creu de La Culla i acaba la Cova de Sant Ignasi. De tota manera, és una proposta oberta, de manera que el recorregut es pot fer de manera independent i seguint l'ordre que prefereixi l'usuari. Cada punt del mapa literari té associat un text introductori que contextualitza la relació entre l'espai i l'autor, el text literari al que fa referència i un arxiu d'àudio en el qual els actors Txell Vall i Ivan Padilla posen veu als textos.

Els 16 autors i els 21 espais

Les Bases de Manresa – Teatre Kursaal - Vicenç Prat, *Memòries*. Centre d'Estudis del Bages, 2002

Tardor al Passeig – inici del passeig de Pere III - Josep Tomàs Cabot, *Tardor al Passeig*, article publicat a *Regió7* el 2002, en la secció *Postals electròniques*

El Passeig, cap a 1930 – xamfrà del passeig de Pere III amb el carrer de Casanova - Vicenç Prat, *Un llibre verd*. Centre d'Estudis del Bages, 2002

El Casino dels senyors – Casino (vora l'escultura d'Amat-Piniella) - Joaquim Amat-Piniella, *El casino dels senyors*. Ensiola, 2013

El Casino – passeig de Pere III, davant del Casino - Josep Maria Espinàs, *Ciutats de Catalunya*. Selecta, 1970

L'enamorament – carrer de la Mel, número 8 - Gabriel Mora i Arana, poema inèdit, escrit per al festival literari Tocats de Lletra, 2012

El farmacèutic Antoni Esteve – Plana de l'Om - Joaquim Amat-Piniella, *Ombres al calidoscopi*, 1933

Sant Miquel i l'Om – carrer de Sant Miquel - Ferran Puigdemívol, *Cementiri d'estels*, 1982

La miraculosa Llum de Manresa – església del Carme - Felip Graugés, *Obra poètica*. Mirall, 1989

Encara hi és – carrer de Puigterrà de Dalt - Climent Forner, *Preneu-m'ho tot, deixeu-me la Paraula*. L'Albí, 2007

La Seu – baixada de la Seu - Josep Pla, *Tres guies*. Destino, 1976

La Seu se'n va a córrer món – la Seu - Lluís Calderer, *La seu se'n va a córrer món*. L'Albí, 2008

Panorama de la ciutat – Parc de la Seu - Josep Pla, *Tres guies*. Destino, 1976

El Pont Vell – Parc de la Seu - Ferran Puigdemívol, *Cementiri d'estels*, 1982

Les barquetes del riu – Parc de la Seu - Vicenç Prat, *Memòries*. Centre d'Estudis del Bages, 2002

El Col·legi de Sant Ignasi – Via de Sant Ignasi - Josep Maria de Sagarra, *Memòries*. Aedos, 1952

Visita a la Cova – La Cova - Baró de Maldà, *Calaix de sastre*. Curial, 1985

La creu de la Culla – Jacint Verdaguer, *La creu de la Culla*, publicat a la revista *La Cavadonga Catalana*, núm. 2 (febrer de 1901)

La Culla – casa de la Culla - Maurici Fius i Palà, *Revista Jorba*, 1935

L'oncle de Viladordis – la creu de la Culla - J.V.Foix, *Tocant a mà*. Edicions 62, 1972

Els manresans – carrer de la Canal - Josep Maria Planes, *Una visió de Manresa*, *Mirador*, núm. 176, 16 de juny de 1932

Menjar. —
— Beure.
Riure! —

Miami
GASTROBAR

Un espai únic al
centre de Manresa,
un plaer per als sentits

Disposem d'un reservat per a petites
reunions i celebracions privades.

Menú cap
de setmana
•
Carta de
temporada
•
Menú diari
i carta

Muralla de St. Domènec, 1-3, Manresa

938 76 92 16

Maria López

La música de la vida

A la residència Montblanc de Manresa es respira aire de festa. Els avis i les àvies s'han reunit al saló central per escoltar les cançons del pianista convidat durant les festes de Nadal. Entre el públic, es troba la Maria López, que fa ballar els dits mentre el músic toca cançons tradicionals. Per a l'ocasió, s'ha vestit amb una camisa blanca de tocs brillants a joc amb els seus cabells curts i ondulats. Als seus cent anys, manté la il·lusió intacta per a les petites coses, ja sigui per mirar pel·lícules, fullejar revistes o fer mitja, una afició que ha abandonat amb el pas del temps, però que ha estat la banda sonora de la seva vida.

López va treballar en diferents fàbriques tèxtils de Manresa, la ciutat d'acollida quan la seva família va decidir marxar de terres murcianes. Fins aleshores, havien viscut al petit nucli de La Ñora, Múrcia, on el pare s'ocupava d'un forn de pa. «A casa mai ens havia faltat menjar, però les possibilitats de feina eren escasses», relata. Per aquest motiu, els seus pares van decidir emigrar amb sis fills a la recerca d'un futur millor en una ciutat que emergia com a motor industrial. «De seguida, m'hi vaig sentir a gust, a Manresa», destaca la centenària, que va tenir l'oportunitat d'estudiar a l'escola Renaixença de Manresa, coneguda com el Grup Escolar, que es va obrir l'any 1934 com un centre model per lluitar contra l'analfabetisme i apostar per l'escolarització dels infants. «Per desgràcia, però, el temps d'estudi va durar poc, ja que de seguida em vaig posar a treballar a la fàbrica de galetes La Polar, que va ser la meva primera feina», explica.

De ben jove, li va tocar afrontar situacions doloroses com la vivència de la guerra. «Quan va esclatar el conflicte, vaig continuar treballant, llavors ja en diferents fàbriques tèxtils, amb molts moments de por i de neguit», recorda. En algunes ocasions, apunta que es va haver d'amagar al refugi del Castell, davant l'amenaça de bombardejos. Aquells moments de desesperació es feien una mica menys feixucs quan rebia cartes del seu estimat, el Miquel Piedrafita, amb qui ja festejava quan el van enviar al front. «Eren textos plens d'amor», afirma López, que afegeix que sovint la correspondència arribava acompanyada d'algun poll com a un senyal que estava viu. Afortunadament, va tornar a casa sa i estalvi i, quan va acabar la guerra, es van casar i se'n van anar a viure al carrer Sant Miquel, on van formar una família. La seva única filla, Maria Rosa Piedrafita, remarca que van ser uns anys molt feliços «plens de vida al carrer i amb uns pares que em van donar tot l'amor del món».

Els últims anys que va viure de matrimoni van ser molt dolços, «amb moltes sortides al cinema i estones de descans el cap de setmana en una caseta que vam construir a Canet de Fals», assenyala. La vida, però, de mica en mica, es va transformant i ara ja fa gairebé trenta anys que va perdre el seu marit, així com algunes de les habilitats amb les mans, cosa que li impedeix a hores d'ara tenir forces per teixir. Després de tot, la filla sap que la grandesa de la seva mare és la seva força per mirar endavant. De fet, la vista és el que més bé conserva del seu estat de salut, sumat a un cor alegre que fa que gaudeixi com mai d'aquest concert de Nadal.

Claudia Méndez

Mèxic

«El costat dolent de la meva experiència a Catalunya és el tema dels tràmits»

Em dic Claudia Méndez, tinc 35 anys i vaig néixer a Puebla, una ciutat molt bonica al centre de Mèxic, molt a prop la capital. És una ciutat gran, té uns 1,6 milions d'habitants i és molt coneguda per la gastronomia, l'arquitectura colonial i les esglésies

barroques. També té un potent sector automotriu, tèxtil i acadèmic, perquè hi ha una àmplia oferta universitària. Al 2017 vaig venir a l'Institut Guttmann per especialitzar-me en la meva branca professional, que és la Fisioteràpia Neurològica, i em vaig enamorar de Barcelona, però tenia molt clar que volia tornar al meu país per aplicar els coneixements a la clínica i seguir ensenyant als meus estudiants universitaris de Puebla. Vaig tornar el 2019 i aquell mateix any, el David, que ara és el meu marit, em va dir que vindria, amb el pretext de conèixer el país i per veure'ns! Ens havíem conegut a Barcelona el 2018 i vam tenir una connexió molt bonica, però vaig pensar que seria impossible que fóssim parella per la distància. Ell ho tenia molt clar i va venir a buscar-me a Mèxic. Vam viure a Puebla un any i quan començava la pandèmia vam aprofitar el temps per demanar a la cigonya el desig de ser pares i ens va ser concedit. Va ser llavors quan ens vam plantejar l'opció de tornar a Manresa, la ciutat del David, per facilitar la dinàmica familiar. Ell té una discapacitat física i com que és usuari de cadira de rodes necessitàvem estar en un lloc més adaptat a nivell de mobilitat, a més de la família i amics, que són el nostre suport.

Així és com l'amor em va portar al cor de Catalunya. Soc més de ciutats grans, però viure a Manresa té els seus avantatges. Pots arribar caminant gairebé a qualsevol part i les caminades són molt agradables, el passeig de Pere III, la zona antiga, el parc de l'Agulla, les vistes del «costat bonic de Montserrat» com diuen per aquí... i els capvespres són espectaculars. Una altra cosa que m'agrada molt de Manresa és que estem molt ben comunicats amb les ciutats veïnes i poder anar a la platja o la muntanya en una hora és fantàstic! Però el costat dolent de la meva experiència a

Foto: Marc Prat

Catalunya és tot el tema dels tràmits. Es parla d'acollir la gent, que tenim el dret a emigrar, però la realitat és que és molt esgotador trobar-te amb falta d'informació en els procediments i amb temps de resolució absurds als organismes d'Estrangeria, la Policia i el Ministeri d'Educació. Cal fer molta feina perquè l'adaptació sigui més amable i perquè en lloc de ser una càrrega puguem contribuir al país que ens ha rebut. Fa dos anys que hi lluito i encara no puc treballar en la meva feina!

Deixant això de banda, estic contenta de viure aquí i una de les coses que em fa molta il·lusió és aprendre català. És un idioma molt bonic i molt interessant, que et permet expressar-te d'una manera directa però alhora afectuosa i intel·ligent, i això m'agrada molt! La llengua té un valor altíssim perquè defineix cada país i la seva societat, per això s'ha de defensar i preservar. El Centre de Normalització fa una gran feina per impulsar l'aprenentatge, té una excel·lent plataforma educativa i programes molt bonics, com el Voluntariat per la Llengua, on persones catalanes natives coneixen persones que estan aprenent català i ens ajuden a practicar i aprendre.

A la **C-16**

fes via i estalvia

Circula per la ronda
de Manresa de forma
gratuïta i gaudeix
de més descomptes
a l'autopista.

Informa-te'n i registra't a
territori.gencat.cat/registreC16

Generalitat
de Catalunya

sempre
endavant

La fusió nuclear és la solució definitiva a les necessitats energètiques?

Josep M. Macià Roldan, gerent i secretari tècnic del Col·legi d'Enginyers Graduats i Enginyers Tècnics Industrials a la Catalunya Central

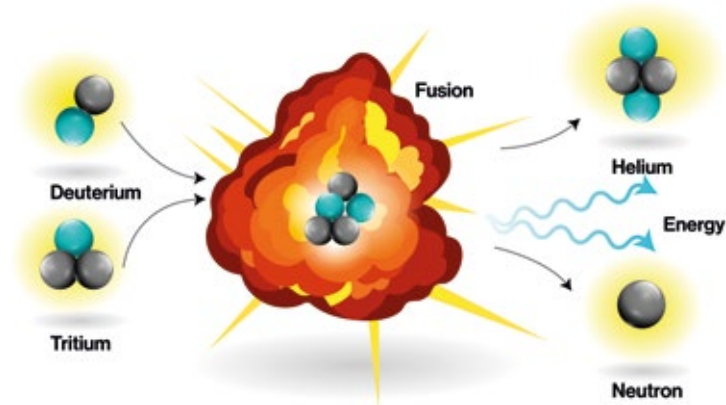

Is que us atreu la tecnologia i potser també als que no gaire, us deu haver cridat l'atenció l'anunci recent del Departament d'Energia dels Estats Units, que deia que els investigadors del Laboratori Nacional Lawrence

Livermore han aconseguit produir

més energia a partir de la fusió que l'energia làser que s'ha utilitzat per conduir-la. Han obtingut, per tant, un balanç positiu. Perquè s'entengui, per aconseguir la fusió nuclear, cal que dos nuclis lleugers de matèria s'uneixin per formar un nucli estable més pesat, però amb una massa lleugerament inferior a la suma de les masses dels dos nuclis inicials. Aquest defecte de massa dona lloc a un desprendiment d'energia ($E=mc^2$), fórmula aquesta molt popular, (per no dir la més popular de la història...), però per aconseguir que els dos nuclis s'ajuntin calen unes condicions molt severes, ja que la repulsió natural que experimenten és molt gran. El laboratori va construir una sèrie de sistemes làser cada cop més potents, que van portar a la creació del sistema làser més gran i energètic del món, i que té la mida d'un camp de futbol. Parlem d'alliberar de l'ordre de 2 Megajoules (MJ) d'energia i obtenir-ne aproximadament 3 MJ d'energia de fusió.

Aquesta energia obtinguda en forma de calor escalfa aigua fins a produir vapor a alta pressió i amb aquesta es fa moure una turbina o similar per generar electricitat. La calor i la llum que percebem del sol són el resultat de la fusió de nuclis d'hidrogen, donada l'alta pressió i temperatura existents. El mecanisme físic que esdevé en el sol és el mateix del qual estem parlant. Cal no confondre-ho amb la fissió nuclear, que és la que avui dia està funcionant en les centrals nuclears. Tant la fusió com la fissió són reaccions nuclears –dels nuclis de la matèria– que alliberen l'energia emmagatzemada en el nucli d'un àtom, la fusió segons ja hem comentat, i la fissió és la separació d'un nucli pesat en

nuclis més petits. Amb aquests nous nuclis que apareixen després del procés, en fer servir com a més òptim el nucli d'urani 235, els residus són i seran un problema greu i que ja coneixem. A més, en la reacció de fissió, els nuclis resultants poden interaccionar novament amb altres nuclis i provocar una reacció en cadena, que és un dels altres importants perills i inconvenients de la fissió nuclear actual.

La futura fusió no genera residus, podem aturar el procés quan vulguem tallant el subministrament d'energia, i els elements químics que s'utilitzen per fer possible la fusió, el deuteri i el liti, són molt abundants a la natura i poc o gens contaminants. Per tant, tot són avantatges. L'únic raig d'aigua al vi és que malgrat l'estupenda notícia, qualificada per algun company meu com la notícia del segle, cal ser prudents, és tot just un assaig inicial i ara falta desenvolupar-ho i portar-ho al terreny productiu i comercial. Per això podrien encara faltar anys: deu, dotze, quinze... no ho sabem exactament. Ara tenim clar que amb aquests resultats és possible i ens fa ser optimistes: fa deu anys tampoc no pensàvem ni imaginàvem l'escenari que tindríem avui amb les renovables, funcionant ja arreu.

Una llavor addictiva

Marta Jorge

Avui hem volgut dedicar aquest espai a parlar d'un *snack* que, qui més qui menys, ha tastat en alguna ocasió. Tot i tractar-se d'un producte salat, per a moltes persones és summament addictiu. Un cop encetat un paquet, és difícil deixar de menjar una de les llavors comestibles més conegudes per tots: les llavors de gira-sol. Més enllà que sigui un aliment addictiu, les llavors de gira-sol són petites i es mengen de forma gairebé automàtica: un cop en mengem una es fa difícil parar perquè no atipen gaire. L'interrogant per desvelar és si es tracta d'un producte que podem menjar quan vulguem. Comencem revisant els ingredients de l'etiqueta:

INGREDIENTS

Llavors de gira-sol
Sal

INFORMACIÓ NUTRICIONAL (per 100ml)

Valor energètic	2631 KJ (636 kcal)
Greixos	53,7 g
dels quals saturats	6,8 g
monoinsaturats	10,1 g
poliinsaturats	36,6 g
Carbohidrats	5,5 g
dels quals sucres	4 g
Fibra alimentària	8 g
Proteïnes	28,7 g
Sal	2,8 g
Ferro	6,3 mg
Magnesi	375 mg
Fòsfor	707 mg

L'etiqueta, com ja hem avançat, correspon a un paquet de llavors de gira-sol. Una de les dades més rellevants que mostra l'etiqueta és que es tracta d'un producte molt energètic, ja que per

cada 100 g aporta 636 kcal. Ara bé, cal matisar un detall important. Aquesta xifra es refereix a 100 g de llavor sense la closca. De fet, uns 30 g de llavors sense closca aportarien unes 100 kcal. De l'etiqueta també hem de destacar la presència d'un 54% de greixos, però són majoritàriament poliinsaturats, és a dir, són greixos saludables també presents en d'altres fruits secs i alguns tipus de peixos. Es tracta, doncs, d'un producte interessant perquè també conté 28,7 g de proteïnes per cada 100 i alguns minerals com són ferro, magnesi i fòsfor. Per últim, hem de parlar de la sal. En aquest cas, el paquet tindria un 2,8 g de sal per cada 100 g, el que passa és que majoritàriament aquesta sal és a la closca. Hi ha, però, llavors a la venda que tenen un pegat de sal visible a la closca i en aquest cas la quantitat de sal es dispara molt. Per

RECORDA

Les llavors són un producte ric en greixos saludables, proteïnes, fibra i alguns minerals. És un producte força energètic però amb moderació és un *snack* que podem consumir. Per tant, com a producte de consum puntual podem menjar un grapat de llavors sense problema, sense oblidar que un grapat no equival a acabar amb el paquet d'un cop de ploma!

tant, és millor que les persones hipertenses busquin alguna de les opcions disponibles al mercat que es venen com a llavors amb un 0% de sal.

El món no s'atura, nosaltres tampoc.

sempre
endavant

Cada dia decidim el
nostre futur. El d'un
país més lliure, més just,
més verd i més pròsper.
Un país on ningú no es
quedi enrere.

Generalitat
de Catalunya

Les calcàries clar de Lluna

Josep M. Mata-Perelló / Josep Girabal Guitart
(Geoparc Mundial UNESCO de la Catalunya Central)

E

xcepcionalment, no ens referirem a un paratge en concret ni a un indret determinat. Ens farem ressò de l'existència d'un nivell geològic peculiar, molt conegut pels muntanyencs, tot i que no tothom en coneix el qualificatiu. Es tracta d'un

nivell de roques carbonatades molt freqüent al Berguedà, com les de la font del Patzí, a la Nou de Berguedà, on aquest nivell geològic ha condicionat la formació del paisatge. Són les roques carbonatades conegudes amb el nom de calcàries clar de Lluna, un qualificatiu ben merescut i alhora força poètic. Es tracta d'unes roques calcàries molt blanquinoses, extremadament albes, d'aquí el seu nom. A més a més del seu color blanc, destaquen als indrets on es troben, en estar sedimentades entre nivells tous, de gresos i argiles de tonalitats rogenques i grisenques; per la qual cosa destaquen on es trobin. A més, per la seva blancor, reflecteixen molt bé la llum de la nit i es fan sovint força resplendents.

Es tracta de calcàries situades al trànsit del Mesozoic (dels nivells alts del Cretàcic) al Cenozoic (als nivells baixos del Paleocè). És a dir, es sedimenten coincidint amb el moment de l'extinció dels dinosaures. Tenen molt aproximadament entre uns 55 i 75 milions d'anys. El seu nom procedeix dels afloraments similars que hi ha a Occitània, on es coneix aquestes calcàries amb el nom de *claire de Lune*. Per d'altra banda, es troben al bell mig de les con-

ques de carbó del Garumnià, com al Berguedà, on destaquen sempre, en funció de la seva litologia i per trobar-se entre capes mes toves. Alhora, generalment es troben en indrets força replegats, circumstància que contribueix a la seva observació. Especialment, si es troben fracturades, com passa pels voltants de la Nou de Berguedà, Malanyeu, Castell de l'Areny o Catllaràs. Cal destacar els afloraments situats a les Agudes, al peu del Sobrepuny, per sobre de la Nou de Berguedà (que ja vam comentar en un número anterior del **Pou**), però ara ens fixem en les de la Font de Cal Patzí. Aquí, aquestes calcàries es troben plegades i inclinades. Alhora es troben fracturades, formant diversos blocs, els quals es troben esbiaixats en relació als materials que formen el cim del Sobrepuny.

Nom del paratge: La font de Cal Patzí. **Situació:** Terme municipal de la Nou de Berguedà, Catalunya Central, a uns 0,5 km cap a l'E-NE del poble. **Situació geològica:** Aflorament de materials carbonatats mesozoics, del Cretàcic, situats al Sistema Pirinenc. **Procedència del nom:** Fa referència a un naixement d'aigua, relacionat amb uns saltants, sobre nivells de calcàries clar de Lluna. Aquest indret és a tocar de Cal Patzí, éota del torrent del mateix nom. **Importància geològica:** Element molt interessant de la geologia pirinenca de la Catalunya Central. **Materials geològics:** Aquestes calcàries es situen al trànsit del Mesozoic al Cenozoic i tenen una antiguitat d'uns 55-75 milions d'anys. Per d'altra banda, es situen dintre de la Conca Lignitífera del Berguedà. Aquí, afloren les calcàries, intercalades amb nivells de calcolutites i de gresos de tonalitats grisenques (les més antigues) i de tonalitats rogenques (les més modernes). **Edat de formació:** Pel que fa a la inclinació dels estrats, cal situar-la al Plegament Alpí. **Curiositats:** Molt a prop de l'indret, hi ha les restes d'una antiga explotació de lignits, de la conca abans esmentada.

L'idiota intel·ligent

Ignasi Cebrian

ésser humà ha estat pròdig per què ha estat intel·ligent, però la seva indulgència amb els errors esdevinguts al llarg de la història l'han convertit en un idiota i en un espavilat. Aquesta frase és de Richard S. Scorer, meteoròleg

britànic (1919-2011) amb inquietuds mediambientals. L'any 1977 va escriure el llibre *The Clever Moron* (L'idiota intel·ligent). El llibre defensa que els humans som esclaus de la nostra pròpia intel·ligència. Hem passat de ser micos savis a ser idiotes espavilats. La crisi actual no és res més que la crisi de la nostra civilització. Una més de les que s'han anat succeint des de la revolució industrial. Totes tenen la mateixa causa. Els avenços tecnològics. Aquests han allargat i millorat la vida de moltes persones i han donat molt de benestar i acomodament, però han comportat una destrucció continuada del medi ambient. No veiem –els buròcrates no veuen– les conseqüències del que fem en el dia a dia. Ens creiem tan destres buscant solucions –tecnològiques i científiques– que no veiem la complexitat del problema.

El benestar i cert acomodament –físic i mental– són els principals responsables de la crisi ambiental que estem patint els humans. Tots dos són necessaris per viure amb dignitat. Són comportaments que ens han transformat en idiotes espavilats. No ens deixen veure la complexitat del problema ambiental. Creiem conèixer solucions fàcils –intel·ligents–, quasi sempre basades en la ciència i la tecnologia. El conflicte està mal plantejat. La ciència i la tecnologia no són la perfecció ni la solució exclusiva. Ens han dut a cometre errors i a obviar-los. La solució a la situació, en part, pot venir de la mateixa ciència i de la tecnologia, però, sobretot i en gran mesura, ha de basar-se en canviar comportaments humans –inclosos alguns polítics i altres buròcrates, possiblement els idiotes més espavilats de tots. És necessita una mica més d'educació, admiració i humilitat davant de la naturalesa i tornar a la proximitat, als petits projectes d'escala més humana. Es necessita un canvi de paradigma, basat en el fet de canviar comportaments.

En resum, com va dir Richard S. Scorer, l'èxit el trobarem quan deixem de comportar-nos com una plaga sobre el planeta. I, hi afegeixo, quan els nostres dirigents siguin valents i agosarats per proposar canvis que vagin en contra dels interessos econòmics i les tendències de mercat dilapidadores de recursos naturals, destructores de la biodiversitat i creadores d'iniquitats cròniques.

La natura romandrà malgrat el nostre comportament: Montserrat des de Xamal, al terme de Fonollosa

A man with short, wavy brown hair and glasses is looking upwards and to the right. He is wearing a dark blue zip-up jacket over a light blue shirt. The jacket has a colorful, multi-colored pattern. The background is a rough, grey concrete wall with some faint white graffiti. The lighting is bright, casting shadows on the wall and the man's face.

«Qui és un jutge o Aigües de Barcelona per fer que un ajuntament surti d'una administració on s'ha entrat voluntàriament?»

RICARD TOMÀS PUIG

Jordi Sardans
Fotos: Francesc Rubí

Enginyer per l'Institut Químic de Sarrià i enginyer industrial per la Universitat Ramon Llull. Jubilat des del 2021, va ser director d'Operacions i adjunt a Gerència a Aigües de Manresa S.A, on havia estat director d'Explotació, cap del Servei de Producció i Qualitat i cap de planta de Depuració d'Aigües Residuals. Abans havia treballat com a ajudant tècnic a Egrema i durant deu mesos com enginyer químic a Pirelli. Ha estudiat violí i viola al Conservatori Municipal de Música i de 1985 a 1996 toca a l'Obrador Instrumental de Joventuts Musicals. És un apassionat de l'òpera.

Quins estudis vas fer al Conservatori de Música?

—Hi vaig aprendre violí, amb el professor Altimiras.

Després vaig tenir Josep M. Serra, que havia dirigit la Banda Municipal. Posteriorment estudio viola amb Pàmies, Casademont i López. Més endavant vam fer un trio amb Josep M. Vilar (violoncel) i Isabel Gutiérrez (piano), però no va funcionar perquè jo era un músic d'estar per casa.

Obrador Instrumental

—Com valores l'etapa com a músic de l'Obrador Instrumental?

—Vaig estar més de deu anys fent concerts per Catalunya. Va ser una experiència molt interessant. Els 25 membres de l'Orquestra de Cambra érem amics, tot i que hi havia dos perfils clarament diferenciats: els que gaudíem de la música, però no pensàvem dedicar-nos-hi professionalment, i la part formada per antics escolans de Montserrat o els germans Cases, que posteriorment esdevindrien professionals de la música. L'orquestra es va desfer perquè aquesta

diferència es va fer ingovernable. Era dels afeccionats a qui cada vegada costava més tocar el que ens proposaven, per dificultats tècniques. En una època en què no hi havia gaires orquestres, va ser una gran aportació.

—Darrerament, t'has aficionat a l'òpera?
—Des de fa uns deu anys, perquè abans no la suportava. Un dia vaig acompanyar les filles al *Musical més petit*, amb Manu Guix que tocava al piano fragments de la flauta màgica i del Rèquiem de Mozart. Em va entrar el *Confutatis* del Rèquiem fins a posar-me la pell de gallina. De seguida, vaig anar a Born 12 per comprar-me aquestes músiques que vaig escoltar amb entusiasme. Després va sorgir l'oportunitat d'anar al Liceu. Una de les meves germanes viu a Barcelona i el meu cunyat es van oferir a comprar entrades i vam començar a veure òperes. De mica en mica hi vaig anar entrant. Abans d'anar-hi l'estudiava a fons i l'escoltava moltes vegades. Com que sabia el que passava, podia gaudir de l'espectacle visual i auditiu. M'agrada triar el programa i anar a dalt al galliner perquè se sent millor. Tinc una base de dades de la meua experiència amb l'òpera: cantants, directors d'orquestra, d'escenografia...

—La música hauria de ser una assignatura obligatòria en l'ensenyament?
—Sempre he estat convençut que és una matèria molt interessant pel procés formatiu de les persones. No trobaràs cap assignatura que permeti treballar tants aspectes: memòria, sensibilitat, moviments de cos, treball en equip... No he entès mai com no és una assignatura fonamental. La música fa rutllar el cervell. He batallat molt perquè en el procés educatiu s'implanti l'ensenyament musical i em vaig barallar amb el departament d'Ensenyament, ja que ens deien que les activitats extraescolars s'havien de fer fora de l'horari lectiu. Les meves filles anaven a Fonollosa, on vam aconseguir que tots els nens toquessin un instrument perquè vam incorporar la música i d'altres matèries en l'horari escolar. Tots els nens es quedaven a dinar i aprofitaven la franja de les dotze a les tres. Va ser un èxit perquè pares, ajuntament i claustre de l'escola vam anar tots a l'una.

—Què destacaries de l'ensenyament a

l'Institut Químic de Sarrià?

—Tenien un sistema de formació peculiar i molt valorat en el camp empresarial, individual i pràctic. Basat en autoaprenentatge, t'ensenyaven a espavilar-te i et preparaven perquè poguessis fer front al que et trobessis a la vida. Tenia neguit mediambiental, però aleshores no era una matèria prioritària. Vaig aconseguir que el projecte final de carrera fos sobre el tractament d'aigües residuals, en el procés de fangs activats, que es fa servir en les depuradores del voltant.

—Com vas viure l'absorció de l'empresa familiar Egrema per part de Ruiz Mateos?
—No vaig voler veure'l ni parlar-hi. Recordo el dia que va venir amb quatre cotxes negres amb guardaespalles situats a les cantonades, mentre ell era dins, dos més custodiaven la porta. Va ser una de les seves habituals jugades brutes. El dia abans de la venda vaig sortir de l'empresa i ja no hi vaig tornar a entrar. Fins aleshores l'havien dirigit els meus oncles, amb una petita participació de la mare. Aleshores vaig anar a l'atur.

Depuradora

—La depuradora es va retardar per la manca del col·lector del Pont Vell?
—Sí. Per fer un nou col·lector sota el Pont Vell calia rebentar la carretera just a l'entrada de Manresa. A l'alcalde Joan Cornet se li feia costa amunt. Va dialogar amb Josep Alabern i entre tots dos van aconseguir tirar a terra la fàbrica Argemí-Gallifa, de sota el Pont Vell, el 1985. Un cop enderrocada, van fer passar el col·lector pel canal de la turbina i així es van estalviar rebentar la carretera.

—Manresa tenia necessitat de fer una depuradora?

—Formava part de la nova política d'endreçar les coses i una d'elles era netejar els rius. No n'hi ha prou que a Barcelona tinguin l'aigua neta, sinó que el riu ha d'estar net en tots els trams. Les aigües residuals de Manresa van al Cardener, afluent del Llobregat, que és una de les fonts de proveïment de Barcelona. Va ser la primera a posar-se en servei a partir del Pla de Sanejament de Catalunya. Era una necessitat evident, però als primers temps d'estar de cap de Planta a la Depuradora de Manresa em vaig trobar amb una curiosa situació. Va venir Manel Poch, professor de

la Universitat de l'Autònoma que feia el doctorat sobre el model matemàtic que descrivís el comportament de la qualitat de l'aigua en el Llobregat i em va dir que des que s'havia posat en marxa la depuradora de Manresa el riu havia fet un canvi impressionant. Al mateix temps estàvem en contacte amb el Servei de Vigilància d'Aigües de Barcelona que em deien que no notaven cap diferència amb el funcionament de la depuradora. Tots dos tenien raó: Poch, que ara és catedràtic de la Universitat de Girona, es mirava tot el recorregut del riu i veia que aigües avall de Manresa hi havia vida aquífera i en el tram final no es notava perquè el riu té una capacitat d'autoreparació, però d'Abrera en avall tots sabíem què passava!

—Oferia nous serveis?

—Sobretot molt assessorament a empreses perquè era una època en què aquestes van passar d'abocar lliurement allà on els semblava a haver de resoldre el seu problema. Va sorgir la Declaració d'Ús i Contaminació de l'Aigua (UCA): algunes empreses pagaven el cànon en funció de la càrrega contaminant que abocaven. Des d'Aigües de Manresa fèiem analítiques, que ens permetien conèixer la totalitat de les indústries significatives des del punt de vista de l'aigua comarcal. Els ajudàvem a fer declaracions i els donàvem suport. Elles ho agraïen. Va ser molt enriquidor.

—Com canvia la teua vida a partir de 1994?

—Vaig haver de delegar funcions de la depuradora i de les inspeccions a les indústries per anar ampliant l'equip. Tenia clars els conceptes d'aigües residuals i fer-me amb l'aigua potable no em va costar gaire. En aquells moments Fredi Puig també estava agafant més responsabilitats dins l'empresa, tant pel

que feia a les obres com a l'explotació de les xarxes de distribució i clavegueram. Entre tots dos portàvem la part tècnica. Més tard, ho vam refundre i ens vam organitzar d'una forma diferent: Projectes i Obres. El Fredi i jo ens barallàvem molt perquè a tots dos ens importava la feina, però ens enteníem. Vam arribar a la conclusió que el que havíem de fer

humans, que quan es va jubilar, va ser substituït per Montse Pujol. Aquest comitè, amb les seves variacions l'hereta l'actual gerent, Antoni Ventura, que incorpora un nou director, Abel-Joel Agelet, d'Informàtica i temes digitals. Quan ens vam jubilar el Fredi i jo, s'havia establert un Pla de Substitució, on es van nomenar uns sotsdirectors que

«No he entès mai com la música no és una assignatura fonamental en l'ensenyament»

era complementar-nos. Hi he treballat molt a gust, tot i que som la nit i el dia.

Inundacions

—Què passava amb les contínues inundacions al passeig del Riu?

—Els desaigües que hi havia no eren suficients, estaven mal calculats i calia una neteja de manteniment. En el moment que vam agafar el clavegueram de Manresa el 2008, vaig aplicar la idea que els problemes s'han de prevenir. Quan un problema esdevenia per segona vegada em posava nerviós. El concepte de manteniment preventiu en contra del correctiu havia de prevaldre. Vam incidir-hi, però ens va costar molt perquè la mentalitat antiga era: ja ho arreglarem quan hi hagi el problema. Vam fer un projecte per millorar els desguassos i unes operacions de manteniment preventiu com la neteja dels embornals i reixes. Es va fer un model hidràulic de funcionament del clavegueram per millorar els punts febles com el torrent de Predicadors. Com que el cànon de clavegueram es cobra amb el mateix rebut de l'aigua, aquests diners estan disponibles per a Aigües de Manresa, cosa que permet fer una planificació d'inversions en el clavegueram.

—Quines van ser les teves tasques com a director d'Explotacions?

—Aquests càrrecs eren models organitzatius. Pensats per l'Alabern responien a una situació momentània, ja que l'empresa anava creixent. Les decisions importants es prenen en el si del Consell de Direcció. Quan jo passo a la direcció d'Explotacions, el Fredi passa a ser director d'Infraestructures i constituïm un comitè de direcció, on s'hi van afegint Pep Ros, a la direcció de recursos, i Joan Flotats, director economicofinancer. Després Antoni Peña, com a cap de Personal i director de Recursos

podem anar passant a directors.

—En la teva darrera fase, ets director d'Operacions i adjunt a gerència?

—Sí, quan el Consell d'Administració em va apoderar. En definitiva, mentre estava sota l'Alabern amb el nou càrrec, també feia de gerent de portes endins, i ell, de conseller-delegat. Portava l'empresa: informàtica, compres, seguretat. En aquest cas feia més de gerent que de tècnic. Quan Josep Alabern plega i entra Antoni Ventura pacto amb ell anar deixant responsabilitats progressivament.

—El futur cap on va?

—Això ho hauries de demanar a l'alcalde o al Consell d'Administració. Quan va néixer Aigües de Manresa, els representants de l'Ajuntament eren minoria. Hi havia representants d'usuaris industrials, domèstics a través de les associacions de veïns, dels treballadors, de Caixa Manresa, plomistes... Ara com que dins el consell hi ha d'haver representants de tots els grups polítics, ha augmentat la presència municipal. S'han creat dos nous llocs de representants que tenen experiència en el món de l'aigua: Josep Alabern i Miquel Rovira, d'Eurecat. El futur sembla de continuïtat pel que fa a la filosofia d'empresa pública dedicada al ciutadà.

No al CONGIAC

—Per què l'Ajuntament de Manresa s'ha retirat del CONGIAC?

—És un consorci d'ajuntaments per a la gestió pública del cicle de l'aigua. La veu cantant la portaven Manresa, Reus, Mataró, el Prat de Llobregat i Vilafranca del Penedès. Tots cinc ajuntaments tenien empresa municipal, cadascun amb la seva personalitat, tenien en comú que eren empreses del tot municipals. Aquest consorci tenia l'empresa

GIACSA, que prestava el servei d'abastament en els ajuntaments del consorci que no tenien empresa municipal: la Seu d'Urgell, Collbató, Montornès del Vallès, Camprodon, Campdevànol... Com que GIACSA tenia poca capacitat, hi treballaven les empreses municipals. Aquest punt és el que els jutges a través de la Llei de la Competència deien que no estava bé. Però és molt discutible, perquè sobre el paper quadrava tot. Per resoldre el possible conflicte, el consorci va optar per anar capacitant GIACSA, a expenses de les empreses municipals. El que no entenc és per què aquests ajuntaments han de sortir del Consorci? Qui és un jutge o Aigües de Barcelona per aconseguir que un ajuntament surti d'una administració a la qual s'ha ajuntat voluntàriament?

—El dèficit de la Junta d'Aigües Potables va precipitar la municipalització?

—Exacte. La constitució d'Aigües de Manresa es va fer incorporant l'actiu i el passiu de la Junta d'Aigües Potables. És a dir, les canonades, els dipòsits i tota la infraestructura, però també el deute. Com a compensació a la Junta d'Aigües Potables es va constituir l'Associació de Propietaris Plomistes, que encara existeix, tot i que està desfasada, però no porta problemes. És a dir, els antics propietaris de la Junta d'Aigües Potables constituïts com a associació tenen un representant al Consell d'Administració d'Aigües de Manresa, que en aquests moments és l'arquitecte Jaume Espinal, i un descompte en el preu de l'aigua. Aquesta junta, de la qual soc tresorer, no té cap funció significativa. El pressupost és de 600 euros anuals.

Empresa pública

—Sempre us heu presentat com a empresa pública, però arreu figura que sou una empresa municipal privada.

—És pública. El nom de privada existeix perquè està sotmesa al règim privat, ja que es tracta d'una societat anònima; és a dir, els treballadors d'Aigües de Manresa no són funcionaris. Durant molt de temps vaig insistir a treure la definició de «municipal privada» i deixar-ho només en municipal. Però no es pot fer perquè en el Registre Mercantil figura com «Aigües de Manresa. Empresa municipal privada». No sé si ara ho han canviat en passar de municipal

a plurimunicipal, perquè el gerent, amb bon criteri, volia treure el «de» i deixar la marca Aigües Manresa, per evitar que altres municipis com Sant Fruitós es poguessin queixar. De passada ja es podia treure «municipal» i «privada».

—Per substituir Josep Alabern semblava que el nou gerent series tu. Què va passar?
—El 2010, el Consell d'Administració presidit per l'alcalde Josep Camprubí em va apoderar com a part del relleu d'Alabern. Els poders no són per assistir al consell sinó per a la signatura de documents i altres funcions del funcionament de l'empresa. Alabern va ser un crac amb les sinergies i això li ha permès assolir grans objectius. Al final, el nou alcalde Valentí Junyent va

tirar pel dret. Va convocar un concurs, que penso que no calia, perquè ja hi havia el relleu preparat. Vaig parlar amb l'alcalde i li vaig deixar clar que si em presentava era per servir i no per servir-me'n. Em va dir que calia fer un concurs i que no es podia fer per via directa. Però, jo estava dins, havia superat un procés de promoció i tenia l'aval del Consell d'Administració. Em vaig presentar i en el procés de selecció havia de quedar una terna on un tribunal decidia mitjançant una entrevista presencial. Segons em van dir, vaig obtenir la puntuació més alta, però no em van posar ni a la terna al·legant que no tenia caràcter; un motiu totalment subjectiu. Em va saber greu que l'alcalde no hagués estat clar amb mi i que

li carreguessin el mort de dir-m'ho al regidor d'Hisenda, Josep M. Sala, que m'ho va dir d'una manera ambigua. Vist a distància em van fer un favor.

—En el fons, es buscava un canvi dins l'empresa?

—Sí, Aigües de Manresa és el que volia i jo feia *pudor de toscano* i representava la continuïtat d'Alabern. Ara bé, crec que s'han equivocat, perquè Antoni Ventura està capacitat i és bona persona, però té la cultura empresarial d'Aigües de Barcelona, que és als antípodes de la que tenia Aigües de Manresa. L'avantatge és que Ventura ho ha vist i s'esforça a fer un canvi de cultura. Una de les primeres coses que va fer va ser canviar la imatge d'Aigües de Manresa.

el perfil

Ricard Tomàs Puig neix a Manresa el 27 d'abril de 1956. Actualment viu a Ca l'Oller d'Aguilar de Segarra. De pares manresans, Josep i M. Roser. El pare va ser pèrit químic de la Pirelli i la mare va començar treballant a l'empresa de l'avi Lluís, Perfumeria Egrema i després va ser mestressa de casa. És el segon de quatre germans. Comença escola a les Dominiques i des dels sis anys va als Germans de La Salle, fins a sisè de Batxillerat, i fa COU a l'institut Lluís de Peguera. El juny de 1979 obté el títol d'enginyer químic a l'Institut Químic de Sarrià, el juny de 1981 es diploma en Enginyeria del Medi Ambient i del gener al juliol de 2009 fa un postgrau de direcció d'empresa. Del gener de 1979 al juny de 1981 treballa d'ajudant tècnic a Egrema, on porta el control de qualitat de les primeres matèries i dels acabats. A l'atur estudia a Barcelona la diplomatura d'Enginyeria del Medi Ambient, al Col·legi d'Enginyers Industrials, amb Ignasi Peramon i Pep Centelles. Passa una temporada a Madrid, on fa un curs sobre operadors de plantes depuradores d'aigües residuals. Quan s'assabenta de la possible construcció d'una depuradora, se'n va a veure el gerent, Josep Alabern, que li diu: «No perdem el contacte». L'any 1981 es casa amb Rosa Vives Viladrich i el 1983 té bessonada: Ònia i Maria, i més tard la Gemma, exregidora de la CUP a Manresa i membre de l'executiva d'Endavant. Del setembre de 1984 al juliol de 1985 treballa com a enginyer químic a Pirelli, on redacta les normes internes de qualitat. El juliol de 1985 entra com a cap de Planta de Depuració d'Aigües Residuals a Aigües de Manresa per posar en marxa les instal·lacions de la depuradora. El 1994, Alabern li encarrega fer-se també càrrec de la potabilització i abastament de l'aigua i desplaça el despatx als Dipòsits Nous. El 1995 és nomenat cap del Servei de Producció i Qualitat. L'abril del 2003 passa a director d'Explotació i l'abril del 2015 a director d'Operacions, adjunt a Gerència.

En la seva formació continuada participa en cursos sobre

digestió anaeròbica, organitzats per l'Institut de Petroquímica Aplicada de la UPC, el 1988, 1989 i 1991. El 1993 participa en el Congrés de Medi Ambient Industrial a Terrassa, en les primeres jornades sobre problemàtica i tractament de residus generats per les explotacions agrícoles i ramaderes, i com a ponent en les primeres jornades d'introducció a les tecnologies de la depuració organitzades per l'Ajuntament de Manresa. També intervé en el curs sobre aigües residuals urbanes dins el màster de Tècnica de l'Aigua, organitzat per l'Institut de Tecnologia Modelització Ambiental, pertanyent a la UPC, en les edicions 1993 a 1997. Des de 1990 participa en cursos per a gestors de plantes depuradores. Obté el màster sobre tractament d'aigües residuals, i el 2001 participa en el programa de doctorat en Medi Ambient de la Universitat de Girona. El 2003 intervé en la primera jornada de tècniques de gestió de depuradores d'aigües residuals, organitzat pel Col·legi d'Enginyers de Camins de Barcelona. De 2003 a 2006 fa la diplomatura de postgrau en gestió medioambiental, impartit per les Cambres de Comerç. Del 2006 al 2010, el curs de Manipuladors de l'aigua, organitzat pel Consorci per la Gestió Integral d'Aigües de Catalunya. El 2010, participa en unes jornades sobre Tecnologies emergents en eficiència energètica per als municipis, a la IDEC de l'UPF. Ha participat com a docent en nombrosos seminaris, taules rodones, xerrades, conferències, postgraus, diplomatures, màsters i doctorats sobre tècniques de gestió de depuradores en aigües residuals i més tard es va especialitzar en totes les fases del cicle de l'aigua: abastament i distribució, sanejament, tarifes, reutilització i regeneració.

Capvespre

—Jo sols veig una nit fosca.
—Fosca? No la saps mirar!
És tota plena d'estrelles
en un cel brillant i clar!

Del poema Nit de Nadal de Joana Raspall

Obra exposada al Cercle Artístic de Manresa, dins l'exposició del Petit Format
que es podrà veure fins el 13 de gener de 2023

Autor: Àngels Borrós

Títol: Capvespre

Tècnica: Aquarella

L'amic manresà de José Saramago

Una vegada conclòs l'Any Saramago, parlem amb Joan Morales, estudiós de la figura i l'obra del novel·lista portuguès, sobre el qual acaba de publicar *Entre Barcelona i Saramago*.

Jordi Estrada

Expert en màrqueting i economia, Morales sempre s'ha sentit atret per les humanitats i la literatura. No és d'estranyar, doncs, que arran d'un viatge a Portugal, l'any 1998, s'interessés per l'obra de Saramago, de qui va començar llegint *Memorial do convento*. D'aleshores ençà, no solament n'ha llegit tota l'obra i tot el que sobre ell s'ha escrit, sinó que ell mateix ha escrit i publicat els llibres *Saramago por José Saramago* (2013), *José Saramago, la revolució de la consciència* (2018) i *Entre Barcelona i Saramago* (2022).

—Quina ha estat la teva contribució en l'Any Saramago?

—A part de la publicació d'aquest darrer llibre, que és un recull d'entrevistes i conferències fetes a Barcelona entre 1998 i 2007, vaig presentar la ponència: *Ruptura i aproximació d'Espanya i Portugal respecte a Europa*, en les Jornades internacionals sobre l'iberisme de Saramago, celebrades a la Biblioteca Joan Fuster. D'altra banda, estic preparant una guia literària a partir de les seves novel·les per Portugal i Lanzarote, on es va autoexiliar després que al seu país

li censuressin *Evangelis segons Jesucrist*.

—Quina era la seva visió de la península ibèrica?

—Deia que Europa era un mercat i que la península n'era subsidiària. Quant a Catalunya, considerava que s'havia de poder autogestionar.

—Quan i com el vas conèixer?

—Va ser l'any 2000, com a participant en un curs sobre la seva obra, impartit per ell mateix, a la Universitat Menéndez Pelayo de Santander.

—I com passes de ser un alumne anònim a entaular-hi una relació personal?

—Malgrat semblar una persona esquerra, era molt proper. Això va permetre que durant el curs un grup d'alumnes hi establíssim una relació més estreta. Quan al darrer dia vam coincidir a l'aeroport, vam quedar d'escrivir-nos. «Si m'escrives a Lanzarote, no cal que hi posis l'adreça: amb el nom n'hi ha prou», va dir-me. I així va ser com vam iniciar una relació epistolar. L'any següent, el 2001, vam tornar-nos a veure a Barcelona, on havia vingut a presentar la traducció en català i castellà de *La caverna*.

—Després de la mort de l'escriptor, el 2010, entres en contacte amb Pilar del Río, la seva vídua i traductora des d'aleshores al castellà.

—Va ser amb motiu de la preparació del meu primer llibre sobre Saramago, consistent en la transcripció de les sessions del curs de Santander. Vam quedar a Lisboa i allí vam acordar l'estructura del llibre. Durant aquests anys, m'ha acompanyat en multitud de presentacions i xerrades. I també ens hem vist a Lanzarote i a Lisboa, on hi ha la fundació.

—Una fundació que vetlla per la conservació i difusió de la seva obra...

—No només això. Abans de morir, la Pilar va demanar a Saramago què podia fer per ell. Continuar-me, va dir. Això, en boca de Saramago, volia dir continuar treballant per a la millora de la societat, cosa que s'ha traduït a donar suport des de la fundació a projectes socials, mediambientals, culturals... Sempre va ser una persona compromesa amb els seus ideals.

—Tot i que ell es com definia com a pessimista vital...

—És cert, però és perquè considerava que als optimistes ja els està bé el món

Joan Morales amb José Saramago (Santander, 2000)

com està, de manera que els únics que poden voler canviar-lo són els pessimistes.

—I també es confessava comunista.

—Quan ell parlava de comunisme no es referia a com s'havia dut a la pràctica històricament. Quan Fidel Castro va executar uns dissidents, va trencar qualsevol relació amb el govern castrià. Tant rebutjava el capitalisme com el comunisme totalitari.

—En les seves entrevistes i conferències, semblava que li interessa més la política que la literatura.

—Sobretot després de la concessió del Premi Nobel, gràcies al qual les seves intervencions van adquirir una ressonància més àmplia, d'aquí que ho aprofités per alertar sobre la fi de l'humanisme sota la roda tecnològica. Denunciava com la tecnologia mana sobre l'ètica. Progressem molt tecnològicament, però

èticament reculem. I això el revoltava.

—Quina era la funció de la literatura, per a ell?

—Sostenia que les seves conviccions polítiques no han de reflectir-se en la literatura, però també afirmava que, més enllà de la literatura, l'escriptor ha d'estar compromès amb la societat on viu. Per a ell, la figura de l'escriptor i la del ciutadà és una de sola.

—Per això les seves novel·les expressen sempre una preocupació social.

—Moltes de les seves obres parteixen del supòsit: què passaria si...? Si tothom es quedés cec, tothom votés en blanc... Es tracta d'al·legories distòpiques amb un rerefons realista i humanista. Fins i tot en la darrera novel·la, que va deixar inacabada, es planteja què passaria si les indústries armamentístiques fessin vaga.

—Com veia el futur de la literatura?

Joan Morales és estudiós de la figura i l'obra de l'escriptor portuguès (foto: Francesc Rubí)

—Deia que la literatura seria l'últim refugi de la llengua. Refugi com a espai on pugui quedar recollida la visió del món a través de les paraules, que per a Saramago han de ser tan inconformistes com els fets. Sense literatura es perd una part important de la transmissió cultural.

—Què destacaries del seu procés creatiu?
—Mai no planificava la novel·la de bon principi. Es deixava portar. Això sí: no començava a escriure fins que no tenia

LLIBRERIA – PAPERERIA
RUBIRALTA 100 anys
 Born, 24
 08241 Manresa
 Tel. 938724130
 rubiralta24@hotmail.com

 EDICIONS LLIBRES PARCIR SELECTES
 ■ Àngel Guimerà, 74
 ■ 08241 Manresa
 ■ Tel. 93 873 38 82
 ■ www.parcir.com
 ■ parcir@parcir.com

el títol. I els títols se li podien aparèixer de la manera més insospitada. El títol de *La caverna*, per exemple, li va venir al cap un dia que, anant en cotxe per una autovia, va veure una gran tanca publicitària. A partir d'aquí, escrivia una o dues pàgines cada dia. En el cas de la seva darrera novel·la a què abans he fet referència, el tema i el títol se li van acudir després de llegir la notícia que s'havia trobat una bomba de la guerra civil sense esclatar a Badajoz, a l'interior de la qual els artificiers van trobar-hi una nota que deia: aquesta bomba no explotarà. El títol era *Alabardes*, una arma antiga barreja de llança i destràl.

–També havia escrit poesia...

–Només dos poemaris. S'hi trobava massa encotillat, escrivint poesia. Per això sempre deia: Qui vulgui poesia, que llegeixi les meves novel·les. De fet, donava molta importància a l'oralitat i la sonoritat. Tot allò que escrivia ho llegia en veu alta, i per més ben estruc-

turada que fos la frase, si no sonava prou bé, la refeia. Melòman com era, sobretot de la música de Bach, buscava sempre la musicalitat de les paraules.

–Tanmateix, no li agradaven els fados...

–No li agradava l'aire melancòlic que tenen.

–Ni tampoc els diccionaris de sinònims.

–No en tenia cap, perquè considerava que els sinònims no existeixen. Mirava de trobar la paraula justa en cada cas, convençut que cada paraula pot adquirir un sentit diferent en funció de les altres paraules que l'acompanyen.

–Quins trets defineixen, per a tu, el Saramago persona i el Saramago escriptor?

–El compromís social i la voluntat de contribuir a construir una societat millor, a partir d'una literatura reflexiva i inspirada en el principi racional de la Il·lustració, de la qual potser sigui un dels darrers exponents.

Algunes opinions de Saramago (extretes del llibre *Entre Barcelona i Saramago*, Edicions Parcir, 2022)

«No parlem de drets humans. Parlem senzillament de respecte humà»

«El capitalisme no decep mai. I per una raó molt senzilla: no promet res»

«Com més vell més lliure em sento i com més lliure, més radical»

«La gent no està contenta, la gent apaga el televisor i pensa que així apaga la realitat»

«La democràcia no és un punt d'arribada. És un punt de partida que es construeix cada dia, o es va destruint cada dia»

«Així com un arbre creix en direcció a la llum, nosaltres creixem en direcció als diners»

«Ja no hi ha diaris, sinó empreses periodístiques»

lèxic a la manresana

Llençar el racó a la bassa

Jaume Puig

L'amic Josep Maria Oliva, membre de l'equip de redacció d'aquesta revista, em parlava fa ben poc de l'expressió «llençar a la bassa», en el sentit de desprendre's d'alguna cosa per sempre; és a dir, de llençar-la a les escombraries. M'ho comentava perquè ho volia posar en l'article que publica regularment a les pàgines d'opinió de *Regió7*, on volia parlar de salvar imatges antigues del mòbil per fer un arxiu, en comptes de llençar-les, i m'ho deia perquè el diccionari normatiu no recull pròpiament aquest sentit en la paraula *bassa*. Vaig coincidir amb ell que a mi l'expressió també em semblava ben habitual a Manresa. Ho vam veure clar, doncs, i el Josep Maria va escriure, parlant de la probable destinació de molts documents o arxius: «Aquest serà el trist final d'allò que un dia ens va semblar important quan vagi a parar a la bassa». De fet, el Diccionari Català-Valencià-Balear (DCVB) sí que recull per a la paraula *bassa* el sentit de «clot on són depositats els fems», que situa més aviat en comarques lleidatanes, i també recull el sentit de «matèries fecals semilíquides que s'empren per adobar la terra», que localitza a llocs com Sant Vicenç dels Horts, Santa Coloma de Queralt i... Manresa!

Ho aprofito per recordar també el mot característic manresà per designar el concepte d'escombraries, que és el de *racó*. Abans a totes les cases d'aquesta ciutat hi havia la galleda del *racó* i s'anava a llençar el *racó*. Certament, el mot no és exclusiu de Manresa; Ramon Carreté i Parera, en el seu treball sobre *El parlar de Balsareny a començaments de segle*, també la recull com a pròpia d'aquesta població bagenca. Era una paraula habitual, doncs, i encara la conserven les generacions d'una certa edat, malgrat que els joves ja l'hagin gairebé oblidat. Fa poc un altre amic em comentava sorprès que havia demanat *bosses del racó* en una botiga i la dependenta no sabia què eren.

Podeu fer arribar les vostres aportacions a elpou@elpou.cat o via Twitter, amb l'etiqueta *#bagesisme*.

Espectacular fotografia, feta dos dies després de l'aiguat de 1907, que mostra els efectes causats per les inundacions a l'estació de Manresa-Riu del Ferrocarril Econòmic de Manresa-Berga. Comptabilitzem, només en aquesta fotografia, 35 vasons directament afectats per l'ímpetu de l'aigua i màquines de tren travades al fang i mig penjades prop del mur, que encara existeix actualment, però tapat per la vegetació. On hi havia quatre vies en paral·lel, tan sols n'observem una a primera línia, mentre les altres han quedat sota d'una capa de fang, com el tren del darrere, amb mercaderies que li tapen les rodes. Veiem també algunes plataformes plenes de fustes, ben tallades. Hi ha tronc arrossegats per l'aigua i dues arcades obstruïdes i plataformes desfetes. El Cardener ha fet neteja: només porta grava, pedres i alguns tronc. De poc cabal, el riu era conegut com a salvatge, per les seves accions puntuals fins a la construcció de la presa de Sant Ponç. Tot i així, mantenia aquest adjectiu en casos excepcionals com el que comentem de 1907.

A la dreta de la foto, observem l'edifici de l'Estació de Manresa-Riu, gran per a l'època, ja que disposa de planta baixa, tres pisos i golfes, propietat de la Companyia del Ferrocarril de Manresa-Berga, que a partir de 1919 passarà a ser la Companyia General de Ferrocarrils Catalans, popularment els Catalans. Es tracta d'un edifici alt, amb una decoració metàl·lica a sobre que tenia tres pisos per encabir els habi-

tatges dels treballadors, anomenats camàlics. Davant hi ha una caseta petita que eren els urinaris, darrere podem veure dos individus dalt d'un carro i quatre més a baix carregats de caixes, amb tota una colla de sacs apilonats i ordenats. Més a l'esquerra s'observen quatre treballadors més. El passeig del gasòmetre s'unia al carrer del Bruc sense asfaltar ni urbanitzar en el tros del final. A la dreta s'observen diversos edificis de l'actual carrer Folch i Torres, que acaba amb una nau que actualment és el Rastre-Remart. Mentre que les cases de l'esquerra desapareixeran per la construcció de l'empresa Ocomesa, Oxígeno y Construcciones Metálicas S.A., que després serà la Lemmerz. La xemeneia que es veu Bruc amunt és cal Gallifa i al fons a la dreta s'observa Puigterà, amb l'antic castell de Manresa. A la dreta de l'estació de Manresa-Riu hi ha la fàbrica de Filats i Teixits Roca amb la xemeneia i uns habitatges al costat. A l'alçada del pont de Pedra un gran embassament d'aigua va provocar una amplada de més de 200 metres fins a la Fàbrica Roca –ara propietat de l'Escola Joviat–, com testimonia la placa de ferro a l'actual passeig del Riu. Durant aquests anys, arriba el carbó del port de Barcelona a través de la Renfe i el carreguen cap a les colònies industrials del Berguedà. Els vasons dels Catalans es carregaven a l'altra banda del riu i s'emmagatzemaven a Manresa-Riu. En una ciutat eminentment industrial, l'aiguat va perjudicar amb força totes les fàbriques al voltant del riu, setze en total. A partir d'aleshores, amb l'inici de l'energia elèctrica, algunes de les noves fàbriques es van poder situar a d'altres zones fora dels cursos fluvials.

www.guiamanresa.com

GUIA CULTURAL, SOCIAL I COMERCIAL DE MANRESA I LA CATALUNYA CENTRAL

propostes

MÚSICA. Marc Vilanova

Comencem amb la millor qualitat

Per començar la tria musical de l'any us recomanem el concert d'uns clàssics de l'escena musical catalana com són els Blaumut, que visitaran de nou el Kursaal per presentar el seu darrer treball *Olímpica i Primavera*. Lluny queda l'èxit del seu primer disc *El turista*, tot i que la formació continuarà portant a escena la seva barreja de pop, folk i música clàssica, com sempre amanida de les sonoritats més contemporànies (divendres, 27 de gener, 20 h). I canviant d'espai i anat cap a la sala Stroika, no us perdeu l'espectacle *Alchemy Project* o la commemoració del llançament de disc *Alchemy*, dels Dire Straits, considerat com un dels millors directes enregistrats de la història. El projecte, liderat per Roberto Sánchez, té el suport del baixista original i cofundador de Dire Straits, John Illsley, que portaran a la nostra ciutat la interpretació integral de l'històric directe, a més d'incloure els grans èxits de la llegendària banda encapçalada per Mark Knopfler, com *Brothers In Arms*, *Money For Nothing*, *Your Latest Trick*, *The Man's Too Strong*, *Walk Of Life* i *So Far Away* (dissabte, 28 de gener, 22 h).

CINEMA. Laura Vidal

Repàs d'hivern

La pantalla ens presenta algunes propostes per deixar-nos endur per la investigació que va destapar el trist Cas Weinstein i el moviment #MeToo a Hollywood, que la cineasta Maria Schrader ens explica a *Al Descubierto*, per enfadar-nos, reflexionar i remoure consciències sobre la protecció que reben les altes i baixes esferes quan es tracta de casos d'abús. Alguns dies més tard podrem provar amb *Babylon*, la nova aventura de Damien Chazelle (*La La Land*) carregada d'estrelles com Margot Robbie o Brad Pitt per fer-nos gaudir dels feliços i convulsos anys vint. També podrem buidar-nos de prejudicis i entrar en el particular món d'Eduardo Casanova, que si amb el seu debut *Pieles* ja no va deixar ningú indiferent, amb *La Piedad* promet de nou incomodar i fascinar a parts iguals els més agosarats. I finalment, i amb moltes ganes, podem acabar el mes amb *TÁR*, la nova i esperada interpretació de la gran Cate Blanchett que li va fer guanyar la Copa Volpi a Venècia en el paper d'una directora d'orquestra que apunta moltes maneres. Apa, bon profit i bon Any!

TEATRE. Joan Morros

'La trena', l'èxit de la temporada

El primer Toc de Teatre del Kursaal d'aquest 2023 comença el darrer cap de setmana de gener amb la representació de *La trena*, de la qual s'han programat fins a quatre funcions a la sala gran i és que aquesta obra ha estat sense cap dubte l'èxit de l'inici de la temporada barcelonina. Obra de l'autora francesa Laetitia Colombani (1976), és la història de tres dones amb situacions culturals i socials ben diverses que ens parlen de la llibertat de les dones d'escollir el destí, de la resiliència davant les complicacions, de la tendresa que cura... *La trena* està interpretada per quatre grans actrius: la Cristina Genebat, la Marta Marco, la Carlota Olcina i la Clara Segura, que alhora assumeix la direcció de l'obra. Un bon començament de la temporada teatral manresana.

VINS. Jaume Pont, sommelier de Setè Cel

Abadal Alba 2022

Acabat de sortir al mercat i amb una nova imatge, l'Abadal Blanc –amb canvi de nom i disseny d'etiqueta– manté el cupatge tradicional que el fa un vi complex i gastronòmic. El macabeu li aporta fruita; el chardonnay acidesa, intensitat aromàtica i capacitat d'envelliment; el sauvignon blanc la part exòtica, la fruita tropical; i el picapoll la tipicitat i records d'herbes aromàtiques i flors dels nostres boscos del Bages. Els seus tres mesos en contacte amb les mares li aporten un volum en boca molt agradable. Un conjunt harmònic i fresc, ideal per maridar amb aperitius, primers plats i també formatges de quallada làctica, pastes toves i pells rentades, on l'acidesa és el contrapunt de la cremositat. En una nota de tast parlariem d'un vi intens, vibrant i amb una textura sedosa, i amb capacitat d'envellir noblement els propers anys.

Preu de venda: 10 euros

La fàbrica del Guix

Lluís Virós. Foto: Francesc Rubí

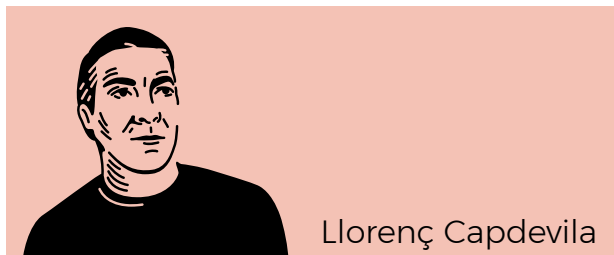
PER SABER-NE MÉS:

Llorenç Ferrer: «Retornant a la Sèquia. Els usos industrials de la Sèquia de Manresa a la segona meitat del segle XIX», comunicació inèdita presentada al Col·loqui Internacional Irrigació, energia i abastament d'aigua: els canals a Europa a l'Edat Mitjana, Universitat Paris-I Panthéon-Sorbonne, UAB i Parc de la Sèquia, Manresa, novembre de 2004. Ramon Gumà, *Origen i evolució de les tipologies edificatòries i característiques constructives dels edificis de la indústria tèxtil a Catalunya (període 1818-1925)*, tesi doctoral, U. Politècnica de Catalunya, Barcelona, 1996. Francesc Mestres, «La fàbrica del Guix», a Autors Diversos, *Manresa: la transformació de la ciutat*, ed. Col·legi d'Arquitectes de Catalunya i Ajuntament de Manresa, 2007.

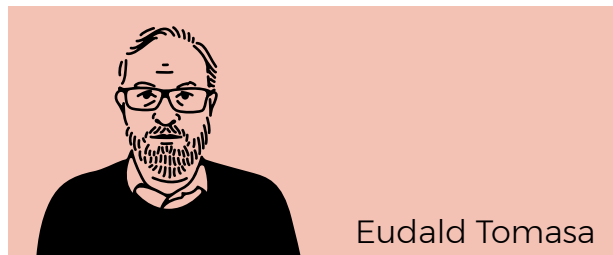
La fàbrica, aixecada el 1872, es troba al barri del Guix, davant de la carretera de Berga. És un conjunt d'estil industrial tradicional i en el segle XIX estava en un entorn allunyat del nucli urbà, tot i que actualment és al costat del polígon dels Dolors. Al davant hi ha una colònia modesta i hi va créixer un petit nucli d'habitatges. Entre 2008 i 2009, l'arquitecte Josep M. Esquiús la va rehabilitar íntegrament. És un conjunt format per una fàbrica rectangular de tres pisos, una nau quadrada, la casa de l'amo, dos blocs d'habitatges i l'antiga escola. Abans de la remodelació, la fàbrica de pisos s'havia construït en dues fases visibles en els materials i algunes solucions arquitectòniques. Tenia una estructura vertical de columnes de ferro colat en la planta baixa i el primer pis i de pilars de maó en el segon. Les pa-

rets de càrrega són de paredat de pedra. L'estructura horitzontal era de jàsseres i bigues de fusta i revoltos a la part antiga, i de voltes tibades de maó de pla amb tirants a la zona ampliada. La coberta es recolzava en cavalls simples, amb teula ceràmica. Amb la remodelació, a l'extrem oest s'ha construït un nou cos de vidre de base quadrada. L'edifici quadrat del sector nord-est tenia un enginyós sistema de jàsseres d'acer que sostenia el pis de les golfes i el pes de la coberta sense cap columna, sobre els murs de càrrega de paredat. El projecte de Josep M. Esquiús ha substituït l'estructura original per una de formigó, resistent i adaptada als nous usos, que ajuda a mantenir la façana original, amb el parament de paredat a la planta baixa i al primer pis, mentre que en el segon s'ha arrebossat i pintat. Les obertures són força grans amb brancals i arcs rebaixats de maó. La xemeneia, escapçada o reduïda en el segle passat, ha recuperat

part del seu protagonisme. Forma part del catàleg de Manresa per la seva importància històrica i artística, ja que és un dels pocs exemples de fàbrica amb un salt d'aigua d'un ramal de la Sèquia i perquè estava catalogada com a colònia. Construïda com a fàbrica de filats i teixits de cotó per l'empresa Soler, Padró i Cia, posteriorment va ser explotada per E. Comellas Viladomiu, i després per la seva vídua. Fins a mitja dècada dels vint era de Jaume Carreras, que la va vendre a Eusebi Bertrand i Serra, que la va tenir fins al 1965. Al final dels vuitanta va passar a Manufactures Especials del Plàstic SA, de Santiago Morros, que el gener de 2005 la va vendre a Tous, que n'ha fet la seva seu central.

Llorenç Capdevila

Eudald Tomasa

Camins insospitats

Recordeu aquell tòpic segons el qual quan un escriptor acaba una obra i la publica, les paraules deixen de ser seves i passen a ser dels lectors, que en fan la pròpia interpretació? És una manera elegant i efectiva que tenen els escriptors d'escapolir-se de segons quines preguntes compromeses en els clubs de lectura i, a més, queda molt bé perquè fa participar el lector en l'activitat creativa.

Els camins de l'obra publicada són, efectivament, inescrutables. El llibre veu la llum, es distribueix a les llibreries, accedeix a les biblioteques i tot de lectors se'l comencen a fer seu, el llegeixen, l'interpreten, el desen en una prestatgeria, el regalen, se'l venen per wallapop o el llencen a les escombraries. És habitual que, quan l'autor és convidat a un club de lectura o quan parla amb algun lector en qualsevol altre context, apareguin interpretacions insospitades que són tan vàlides com la del propi autor. L'obra, en certa manera, ha deixat de ser de qui la va imaginar i la va crear i ha passat a ser de tothom que la llegeix i la interpreta. Fa el seu camí.

És sorprenent, tanmateix, el que va passar a l'escriptora bagenca Imma Cortina amb un lector de la seva primera novel·la –Només ho saben les muntanyes, Cossetània, 2015–, una història ambientada a Montserrat, amb dues trames paral·leles, que destaca especialment per les descripcions del paisatge. Doncs es veu que a un canadenc enamorat de Catalunya li van recomanar la novel·la en una llibreria de Barcelona. Se la va llegir, va quedar fascinat amb la història i va decidir traduir-la al francès. El mes passat, el lector de Mont-real va tornar a Catalunya amb la intenció de fer les rutes montserratines que apareixen descrites en el text, va contactar amb l'autora, que no el coneixia de res, i va portar-li per sorpresa un exemplar autoeditat de la traducció. Cortina s'ha trobat, doncs, que sense saber-ho la seva història i els seus personatges han fet camí a milers de quilòmetres de casa i han tornat parlant francès. N'està cofoia. Ara, per arrodonir l'aventura, només faltaria que alguna editorial s'interessés per la traducció –que ja està feta– i decidís publicar-la i comercialitzar-la. A can Ramon Llull en podrien prendre nota.

Erques Torres

L'any del turisme a Manresa

L'Ajuntament ha tingut el valor de difondre els resultats turístics de 2022, com publica *Regió7*. Els resultats creixen, percentualment, d'una forma exponencial. Per exemple, entre 2013 i 2022, els participants en visites guiades han augmentat un 484%. I els grups de visites guiades –no s'explica què vol dir aquest concepte–, un 582,36%. Un creixement que fa treure pit a l'Ajuntament, que demostra un nivell baix de sentit del ridícul. Perquè es necessita ser atrevit, o inconscient, quan publica que només 7.292 persones han gaudit de les visites guiades. I que l'oficina ha atès la incommensurable xifra de 26.507 consultes:

impressionant, quasi comparable a l'atenció al públic que fa un hotel mitjanet fora dels grans nuclis turístics. Una xifra que s'acosta ràpidament a Montserrat (2,7M de visitants), a Món Sant Benet (200.000), o a l'Oller del Mas (més de 100.000). Però el que és més ridícul és que les estadístiques només parlen de visites... Com és que no parlen de pernотacions? Ah, és clar, no hi ha pràcticament hotels a Manresa, més enllà de l'heroic Els Noguers, de l'hotelet amb encant de Casa Padró o dels apartaments Urbi. Si han fet un esforç tan gran, des de 2013, per fer créixer els fluxos turístics d'una forma *tan quantiosa*, com és que no han dedicat cap esforç real a crear una oferta turística de debò? Turisme són també les visites a la Seu o la Cova; i sobretot és allotjament, consum en restauració, consum en comerç... Generar rendes... mitjançant una es-

tratrègia turística real, professional i compromesa. Arribem al quid de la qüestió: quina és l'estratrègia de turisme de la ciutat? La que es va dissenyar per a Manresa 2022 i que ha culminat el desembre passat?

Una conclusió potser la trobem en la nota reproduïda pel diari: «El 2022 suposa un repte de reactivació de les accions comercials en un entorn de mercat totalment desdibuixat per la pandèmia. Els resultats provisionals marquen un creixement exponencial sostingut els darrers anys que situa Manresa com *una destinació emergent consolidada*» (el subratllat és meu). Ni destinació, ni emergent, ni menys consolidada. Manresa necessita emmirallar-se en casos d'èxit com els de Girona o Vic. Necessita un canvi radical en gestió turística. I el que necessiten polítics i tècnics del turisme és, sobretot, millorar el seu sentit del ridícul.

EL CUL DEL POU

NÚM. 299

ELS MOSAICS DE LA VERGONYA

ANY IGNASIÀ: DÉU-N'HI-DO!

L'artista jesuïta que va fer els mosaics de la Cova, acusat d'abusos sexuals

Així doncs, què és el que hem vingut a veure?

La nostra decadència com a societat...
Més enllà del seu valor artístic, aquests mosaics representen uns moments místics i espirituals de Sant Ignasi, però el simbolisme de l'obra, ara mateix s'ha de reinterpretar, com la gran hipocresia i la més gran vergonya de l'Església catòlica. És un reflex de les nostres institucions... És el triomf de la impostura, de la falta d'escrúpols i l'absència de la veritat. Un reflex dels nostres dies i la nostra absurditat. És la deficiència de valors, la manca de dignitat cap a les víctimes. Són totes les excuses, les nostres pors... És una obra que explica com som i com hem après a blanquejar les mentides. És la carència de principis, de moral i de penediment... És una bufetada a la nostra ètica... és la falta de dogmes, és...

Però t'agrada o no?!

Marco Ivan Rupnik, l'artista que ha participat en l'any ignasià amb els mosaics de les capelles de la Cova, és un artista tocat per la vareta de Déu. Ell mateix s'autoanomena el Miquel Àngel del segle XII, modèstia a part. Un artista preuat amb obra al Vaticà, Austràlia, Fátima o La Almudena, a Madrid. I, és clar, a Manresa, provincians com som i jesuïtes com els que més en pro de la benedicció papal, el vam rebre amb els braços oberts. Però, a banda de dons celestials, el problema de l'eslovè, com el de moltes altres sotanes, és la seva altra vareta. La que té una part d'Ivan (el seu segon nom)... d'Ivan el terrible. Recentment, la premsa italiana va revelar que se l'acusa d'abusos sexuals, de poder i espirituals sobre nou monges de la comunitat de Loiola de Ljubljana, en la dècada dels noranta.

Tot i matisar -per dir-ho així- que «no hi havia menors implicats», les evidències són tan clares que la Companyia de Jesús hi ha donat crèdit en un comunicat. I, és clar, per molt artista del Renaixement que sigui, els seus pecats no tenen perdó de (cap) Déu. No obstant això, no hi ha condemna perquè, en haver passat més de tres dècades, els fets han prescrit. Davant d'aquesta impunitat, a molts els venen ganes d'arrencar fins a l'últim boci dels mosaics... Però això no passarà perquè la butlla per als pederastes i els depredadors sexuals a les institucions religioses, malauradament, continua sent misericordiosa. Ja podria ser que la tolerància zero que va dictaminar el papa Francesc amb els abusos li hagi reduït del tot les ganes de trepitjar la nostra ciutat. Per vergonya seva i, de retruc, d'una àmplia majoria dels manresans catòlics (o no).

PANERES DE NADAL

«Està vist que els que governen saben fer bé el seu paper; creen meses de diàleg i queden la mar de bé, però no aborden el problema per resoldre el que ens convé. Ens diuen que un referèndum de moment no es pot pas fer...» Això fa un any jo escrivia, a la vora del Calders. Roda el món i torna al Born: no vivim en democràcia, cosa que no fa cap gràcia i governa qui governa, les esquerres? la caverna?, i els apoltronats de torn que mansuets, dia a dia, gestionen l'autonomia.

Un cop més amb la nadala que m'envia el meu company, un tal Joan Vilamala, permeteu-me obrir el nou any.

Nadala 2022

No em vinguis amb anuncis de consumisme estèril, de superabundància i de confort banal, com si fos tot un luxe ser nat en un estable, i haver trobat tancades les portes de l'hostal. No em vinguis amb proclames de certs eclesiàstics que aplaudeixen la guerra i la rígida moral, com si no fos estímul d'amor i de concòrdia el déu que va encarnar-se per salvar-nos del mal. No em vinguis amb discursos de jutges i polítics que amaguen la mentida i posen el dogal al coll dels que combaten pel dret de ser dels pobles amb raons de la història, amb urnes i el cap alt, o dels que denuncien monarquies corruptes, el comerç de les armes i el llast del capital, com si no fos un dret travessar les fronteres fugint de la injustícia per viure tal com cal. No em vinguis amb romanços que falsegen Nadal.

Soc dins del meu cotxe rònc, aparcant estratègicament, a les fosques, davant del lloc on aconseguiré una nova panera de Nadal. Per fi hi ha moviment: la foscor es trenca pels fars d'un vehicle esportiu utilitari –un puto SUV– que estaciona a la plaça reservada per a persones amb mobilitat reduïda que tinc just davant. S'obre la porta del conductor i amb una flexibilitat sorprenent aquest deixa una cistella de Nadal a l'asfalt. Em frego les mans. Surt el conductor, un home de mitjana edat, s'ajusta els pantalons, agafa la cistella, tanca la porta i comença a caminar decididament. Encenc els fars del meu cotxe i l'home queda il·luminat. Com per art de màgia, el seu caminar canvia i ara es desplaça amb certes dificultats. Apago els llums i l'home recupera la psicomotricitat i ja es treu les claus de casa de la butxaca. Els torno a encendre: l'home torna a simular una afectació del sistema nerviós i de la mobilitat i es queda quiet a la porta de casa. Surto del vehicle i vaig per la meua recompensa.

—Vaja, vaja, què tenim aquí? —pregunto.

—Un lot de Nadal.

—Això és una panera de merda. Em referia a què fas tu aparcant en aquesta plaça?

—Mira'm! —diu l'home aixecant les mans com si les tingués atrofiades. Li cau la cistella a terra.

Li abaixo els pantalons i recupera la mobilitat per apujar-se'ls en temps rècord.

—Lamentable. Suposo que aquesta targeta d'aparcament per a persona amb mobilitat reduïda no és teva, oi?

—No. És del meu pare —respon sabent que se li ha vist el llautó.

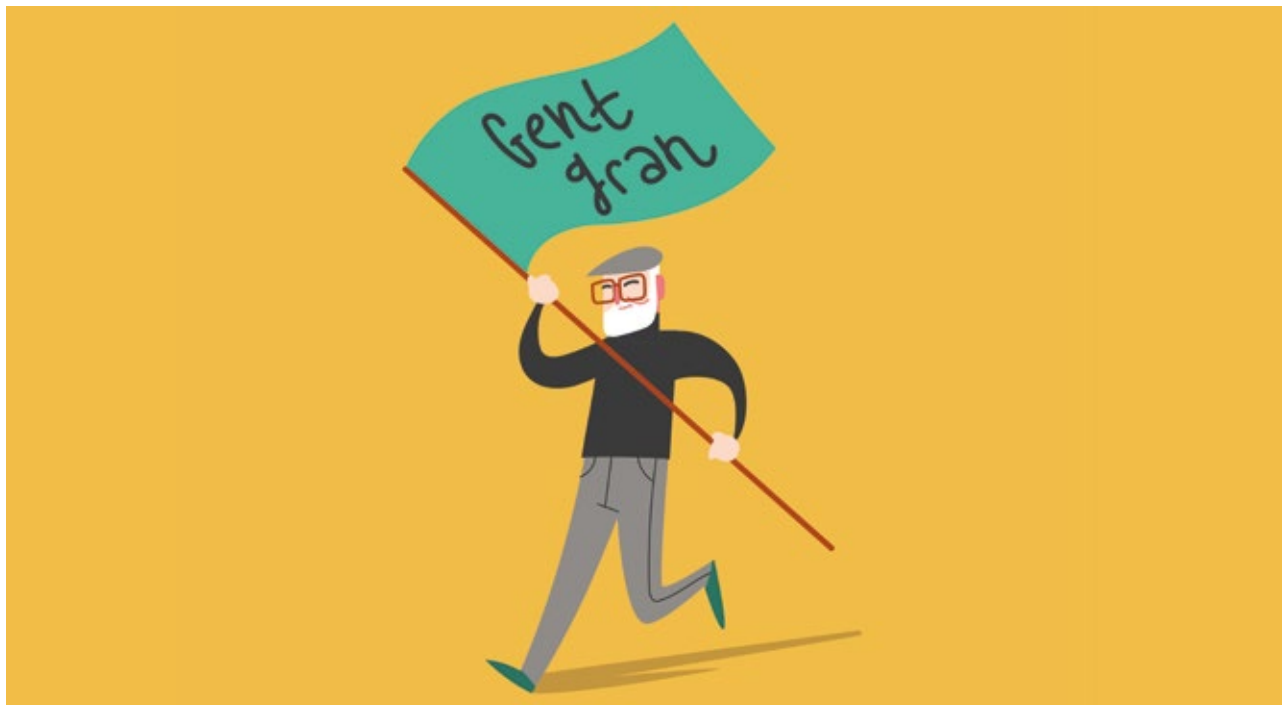
Ja hi som. I el seu pare no és al cotxe. No m'estranyaria que fos mort de fa anys i el fill seguis aprofitant la targeta. —Ja, i on el tens amagat?

L'home va fins al cotxe i obre el maleter. Anem a veure... Hòstia! Té el pare mort i tots els regals d'aquestes festes embotits aquí. Això sí que és una bona panera... Punyeter, ha aprofitat la targeta d'aparcament al màxim. Per sort fa fred i encara no hi ha res desfet.

—Bé, bonica casa i bones festes!

Vaig lliurar l'adreça de l'incívic al col·lectiu manresà La Lliga Morada, del qual us parlaré en una altra ocasió. Em van donar l'enèsima cistella de Nadal com a recompensa per delatar, i el grup ja deu haver impartit justícia ciutadana, encara que això acabi garantint a l'incívic una targeta d'aparcament legal per a persona amb mobilitat reduïda. Això em fa pensar que se m'està acabant el material de les paneres i encara no he trucat a la policia per avisar del cadàver del maleter. Em pregunto si tot i haver passat festes em donaran un lot.

JOAN CALS: LA POLÍTICA DE L'ENVELLIMENT

A vegades hi ha manresans que neixen a Barcelona, com en Joan Cals i Torres, l'any 1934. Maria, la mare, havia arribat a la capital des del Campell, fent de minyona, i el pare, Ramon, era un mecànic dels del morro fort, afiliat a Estat Català: després de la guerra va emprendre el camí de l'exili fins a Montalban, a Occitània, i ja no en tornaria. La mare, doncs, amb dues criatures, va haver de fer geccs i mànigues per sobreviure en aquell barri de vençuts que era el Poble-sec. Per sort, aviat un oncle el posa a treballar al ram de la perfumeria i, amb la setmanada a la butxaca, les coses canvien: estudia Comerç, i també s'aficiona al teatre, la boxa o el Barça, «fins vaig provar de torejar i tot!». Quan més endavant va aconseguir una feina de viatjant la seva vida acumula embolics de tota mena –i molts disgustos a la mare. Aleshores, un bon dia li encomanen d'anar a Manresa, en una ruta que li era nova. Portava perfumeria i d'entre totes les dependents, a la farmàcia Riu coneix la Maria Torra. S'enamoren i l'any 62 es casen. I ja tenim el Joan Cals manresà! «Tot i que per a la família Torra, tirant a conservadora, mai vaig deixar de ser *aquell noi*et de Barcelona...». Aquí l'home s'estabilitza, agafant representacions del tèxtil i, des de 1983, treballarà al ram de l'òptica fins a la jubilació. Els primers temps tothom el feia mig comunista –en estades a Montalban, havia conegut exiliats com la Montseny o un joveníssim Felipe Gonzalez!– i certament portava a dins el cuc de la política. El doctor Llussà, amb qui ara l'emparentava la família Torra, li proposarà de participar d'un moviment d'arrel cristiana i així el trobem l'any 77 d'interventor a CDC, per passar de seguida al PSC d'en Pallach. «Va ser en Nasi Segon i la Roser Torra qui em van arrossegar a l'òrbita de Joan Cornet. Vam fer una gran campanya per a les primeres municipals de

1979: jo era viatjant i sempre m'ho podia combinar!». Al PSC hi farà amics –Vilajeliu, Torradeflot, Canongia...– i acaba per militar-hi l'any 81, però dura poc: «Puc estar equivocat, però la giragonsa de l'entrada a l'OTAN em va decebre molt». El seu compromís cívic es vehicularà aleshores en el món veïnal, a la plaça Catalunya. És arran de la viduitat que la mare rep de França, que descobreix que els jubilats tenen drets. Serà el seu tema! El primer objectiu va ser muntar una residència i casal per a la gent gran a la fàbrica Brunet. A poc a poc la vellesa esdevé una autèntica presa de consciència. I així, quan es jubila el 1999, es torna a afiliar al partit dels socialistes per entrar a la seva sectorial de gent gran. És ara que el trobarem als consells de la gent gran de Manresa o del Consell Comarcal. També serà a la redacció del programa nacional de Pasqual Maragall, i aportarà la seva experiència al Consell de la gent gran de Catalunya i, també, sis anys al Consejo Estatal de Personas Mayores, viatjant a Madrid cada dos per tres... Un compromís que arriba fins el 2019 participant al 8è Congrés Nacional de la Gent Gran, sumant l'organització de cinc edicions. Al seu currículum destaca el premi del Consell de la Gent Gran de Manresa, en la seva primera edició de 2015, en reconeixement a projectes com el de Ciutat Amiga o les actuacions de prevenció dels maltractaments a la gent gran. Ara, amb 88 anys fets, no és tan actiu ni es lliga a cap militància, però continua qüestionant coses que no funcionen «i les conec ben a la vora: vaig acompanyar la meua dona fins a morir l'any 2016, víctima de l'Alzheimer». El repte és clar: canviar la percepció de la vellesa i valorar-ne el potencial. Al capdavant, les persones grans han de ser persones de ple dret també «i tots ens mereixem ser tractats d'igual a igual fins al final».

HABITATGES EXQUISITS

Ho sembla, però no és el mur de Berlín en plena guerra freda. Sobre el paper, es tracta d'un habitatge d'alt estànding, situat a la part alta de la ciutat i dotat amb una terrassa a les envistes de Montserrat, encara que per veure la muntanya calgui abocar-se a la barana i allargar el coll amb el cap a la punta d'un pal de selfie. Sobre el paper, la terrasseta és tan espaiosa que fins permet reunir-hi la família sencera i instal·lar-hi l'arbre de Nadal. A condició, és clar, que la família sigui bimembre. Sobre el paper, la terrasseta és ideal per prendre-hi banys de sol. Sobretot si tens vocació de maniquí d'aparador, t'agrada exhibir-te i no et fa res prendre l'ombra en comptes del sol. Però, si de debò vols sol, el complex residencial disposa d'una esplèndida piscina amb vistes. Amb vistes damunt el teu cos lluent des de totes les obertures del veïnat i des del camí que voreja la Séquia: un mirador de primera, transitat per uns quants centenars de passejants al llarg del dia, a peu, en bicicleta i a collibè, sense comptar-hi els gossos multirracials, els ànecs collverds i alguna abella a la recerca d'una espatlla nua on clavar el seu fibló exquisit.

SOLO D'ALCALDABLE

Enceto el primer repàs del 2023 donant el tret de sortida a la precampanya electoral de cara als comicis municipals de la primavera. Els alcaldables ja fa dies que esmolen les eines. Alguns, si us he de ser sincer, de manera barroera a les xarxes socials, amb faltes d'ortografia i ben poca vergonya. En definitiva, exposant-se massa per acabar exhibint més carències que no pas virtuts i aconseguint enfonsar la classe política més avall de l'alçada del betum, on és ara. El cara a cara que s'albira entre els actuals socis municipals espero que sigui distret i no pas grotesc. El cas és que si l'alcalde Aloy mostrava dots culinàries al diari *Regió7* de cara a l'àpat de Nadal, Ramon Bacardit, el candidat de Junts va tenir el seu moment de glòria fent un breu solo en el concert *Emociona't... la veu de Nadal*, el 30 de desembre, al teatre Conservatori. Cal dir que, per una banda, en edat de formació, Bacardit va formar part del cor de l'Escolania de Montserrat i, per altra banda, que l'espectacle tingués com a directora musical la regidora del seu mateix partit Rosa Maria Ortega també hi devia ajudar. La fotografia és de Jordi Preñanosa.

NO ANEM PAS BÉ

Enèsima, i no pas última, expressió del catanyol que avança inexorablement als mitjans de comunicació, les notícies d'entitats i institucions i, per descomptat, en l'àmbit de la publicitat i la cartelleria. Una lectora em fa arribar una fotografia captada al forn de pa l'Espiga d'Or del carrer Roger de Flor,

que, durant les jornades prèvies al dia de Reis, va lluir el cartell que reproduïm en què ses majestats deien: «Si no hi ha tortell, no *anem*». El calc castellà és flagrant, com tants d'altres que a massa catalanoparlant ja ni tan sols ginyolen. Pel que m'expliquen, el cartell prové d'una empresa d'abast nacional i deu haver ver circulat per altres indrets. Realment, no anem pas bé!

RADIOTAXI MANRESA

Sense deixar la lluita constant per poder parlar amb normalitat i correctament el català, un lector m'escrivi per explicar-me, una mica contrariat, que si truqueu al 938744000, el telèfon de servei de Radiotaxi Manresa, i intenteu parlar en la llengua del país probablement no us entendran. Resulta que les trucades es gestionen des d'un *call center* ubicat en un lloc força remot, sembla que des de Colòmbia, on, òbviament, els teleoperadors no entenen pas el català. Fins aquí la cosa ja enerva, oi? Doncs no us podeu ni imaginar el domini que tenen

dels carrers de la nostra ciutat. Inaudit, un despropòsit total.

NO ANEM A L'HORA

Vagarejar pels carrers de Manresa també deixa imatges insòlites, com aquesta que publiquem, immortalitzada el 30 de desembre, en un banc de la placeta de Fius i Palà, just davant de la Buresa. Algú hi va deixar, o oblidar, un rellotge de paret de dimensions considerables. L'estampa, si ho voleu, és mig poètica... Amb tanta desendrega, trastos i mobles abandonats al costat dels contenidors i els especialistes a regirar-los, el més probable és que el rellotge acabés al banc d'absoluta casualitat.

CARRER DEL CABLE

Ara que comença la cursa per comandar l'Ajuntament, segurament moltes candidatures voldran sucra pa —i amb certa raó tot sigui dit— amb la neteja i l'aspecte deixat d'alguns carrers de Manresa. Aquella sensació que no hi ha res que estigui tal com déu mana en algunes zones. Ho demostra la foto que m'envia un col·laborador de la revista de la placa del carrer de Sant Antoni, que va del carrer de les Escodines fins a la plaça del Salt. Com podeu observar, el nom del vial no es pot llegir perquè està totalment tapat per un nombre considerable de cables. Els instal·ladors i els responsables dels subministraments tenen més cara que esquena, però l'Ajuntament hauria de vetllar per procurar que la via pública no estigui plena de penjolls de cables que ningú sap si estan en servei o anul·lats però, sigui com sigui, segueixen adornant xamfrans i façanes.

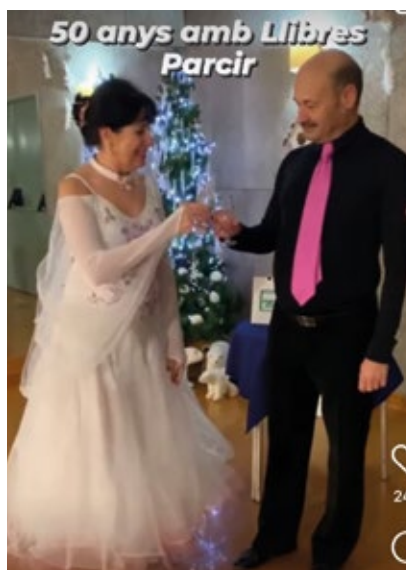

GUERRA BRUTA EDITORIAL

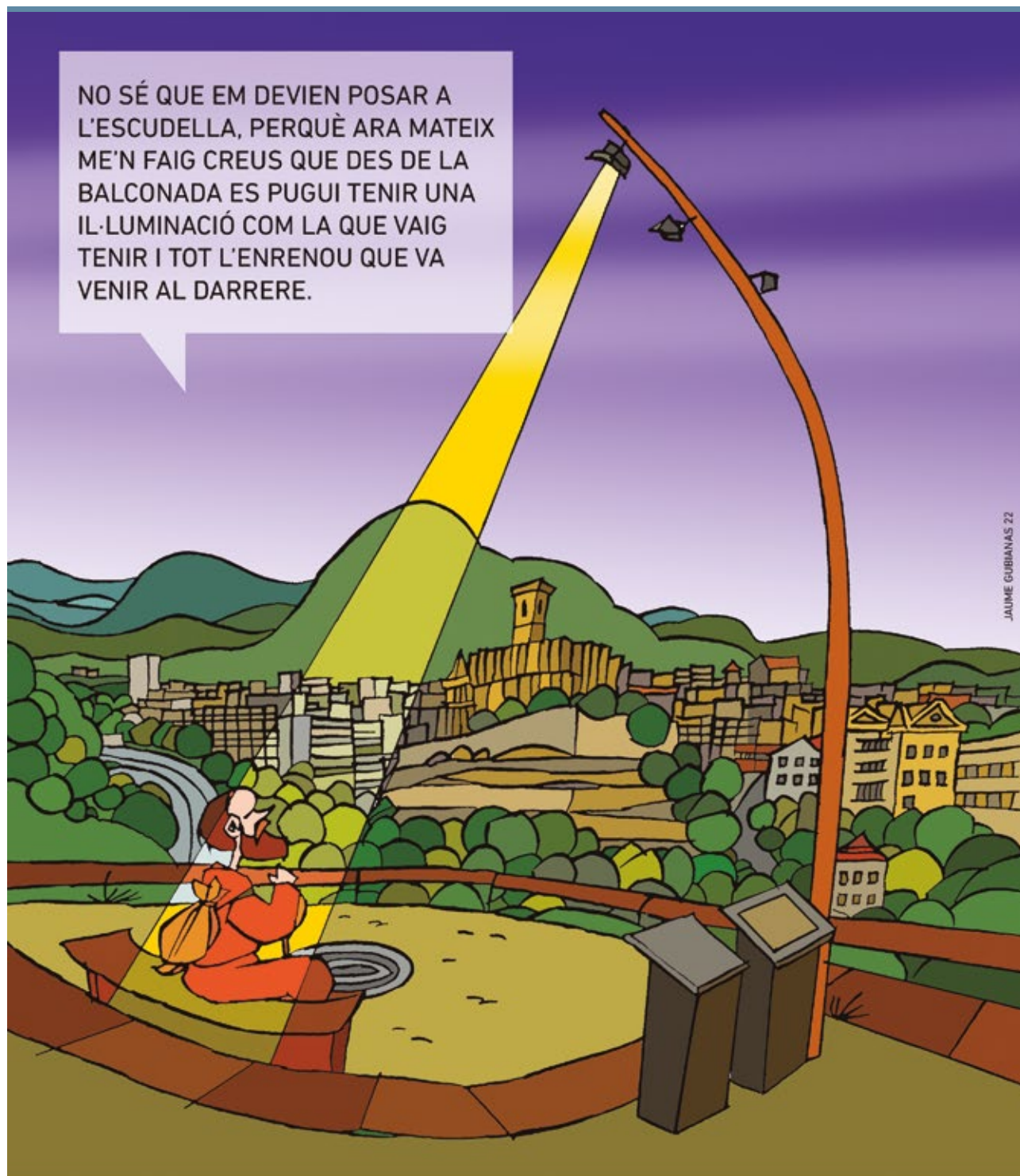
Com ha passat històricament, molts artistes, i un bon nombre d'escriptors, comencen a ser valorats per públics més amplis —o directament es posen de moda— un cop han traspassat i algú aprofita el filó per reintroduir-los al mercat. És, en bona part, el cas del berguedà Jordi Cussà, mort el juliol de 2021 i molt proper a l'editor Jaume Huch, de la mà del qual va editar els seus treballs literaris. La qüestió és que, contràriament al que han dit els mitjans de comunicació locals, fent-se ressò del que havia anunciat l'editorial Comanegra, actual propietària dels drets d'edició de l'obra de Cussà a partir, sembla, d'una gestió rapinyaire postmortem de l'agent literària, és fals que la nova edició de *Cavalls salvatges* compti amb una revisió pòstuma de l'autor, posterior a l'edició de L'Albí, el segell que comanda Jaume Huch, del 2016. Les úniques correccions existents són les que van fer conjuntament Cussà i el mateix Huch, i que obren en poder de l'editor berguedà, que se n'ha queixat a les xarxes. I és que per justificar una nova edició d'un llibre que ja es troba al mercat volent relançar un autor ja traspassat tot s'hi val.

I UN BRINDIS LLIBRETER

Els propietaris de la llibreria Parcir, Dolors Pardo i Antoni Daura, són força actius a les xarxes socials, especialment la Dolors, que, acompanyada del personal de l'establiment, hi penja sovint presentacions de llibres a la mateixa llibreria i des de llocs de platja o de muntanya. Aquest Cap d'any, però, La Dolors i l'Antoni han sorprès els seguidors amb un ball de saló en tota regla i un brin-

dis per l'any nou, en què l'establiment celebra els 50 anys. Bon any 2023 i felicitats, doncs.

11. POU DE LLUM

DURANT EL TRAJECTE CAP A SANT PAU, TINGUÉ LLOC L'ANOMENADA EXÍMIA IL·LUSTRACIÓ DEL CARDENER, SEGONS ELL MATEIX EXPLICÀ, SE LI IL·LUMINÀ LA MENT DE MANERA SOBRENATURAL, FET QUE LI VA FER ENTENDRE MOLTES COSES I L'AJUDÀ A TROBAR DEFINITIVAMENT EL CAMÍ A SEGUIR. TOT AIXÒ PODRIA HAVER TINGUT LLOC EN L'ANOMENAT "POU DE LLUM", A PROP DE LA CREU DEL TORT ON, DESPRÉS D'AQUEST ESDEVENIMENT, ANÀ A DONAR-NE GRÀCIES

INNOCENT
Wedding Planners

PRESENTA

ABODES EM CONVIDES

IDEA I ARGUMENT ORIGINAL

CARLES CLARET VILASECA

DIRECCIÓ

JORDI GENER SOTO

DIRECCIÓ COREOGRÀFICA

ARIADNA GUITART PUJOL

ORGANITZA:

AMB EL PATROCINI DE:

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Diputació
Barcelona

Ajuntament
de Manresa

SEGUEIX-NOS A:

SESSIONS Divendres 20 i 27 de gener, a les 20:30 h.
Dissabte 21 i 28 de gener, a les 20:30 h.
Diumenge 22 i 29 de gener, a les 18 h.

LLOC Teatre Conservatori de Manresa

PREU A partir de 13 €

COMPRA D'ENTRADES www.kursaal.cat i taquilles

OBRIM LA FÀBRICA NOVA

D'indústria tèxtil
a fàbrica de
coneixement

Dissabte 14 de maig, de 10 a 13 h i de 16 a 18 h
Diumenge 15 de maig, de 10 a 13 h

Visita guiada i dinamitzada a l'interior de la fàbrica amb reserva prèvia

És imprescindible fer reserva prèvia online a www.manresaturisme.cat o presencialment a l'**Oficina Turisme de Manresa** (Plaça Major,10). Horari: de dimarts a dissabte de 10 a 14 h i de 17 a 19 h; i diumenge i dilluns, de 10 a 14 h.

Visites gratuïtes. Inici de la visita: avinguda Bertrand i Serra. Durada aprox.: 1 h. S'aconsella portar calçat còmode.

ORGANITZA: Ajuntament de Manresa / COL·LABOREN: Associació Memòria i Història de Manresa, Centre d'Estudis del Bages, Fundació Turisme i Fires de Manresa, Grup de Teatre Parany's, Museu de la Tècnica de Manresa-Parc de la Sèquia i Universitat Politècnica de Catalunya